

ჩვენი სოფელი

გაჩვენოს დახვინა და სოფლის მეურნეობის საინჟინერო ყოვანთიანი გამოცემა

მაისი/2019

№2(41)

იაპონიის ტერაქაოაქ ტრეკიში, უაძიუქრა „საქართველო- ჯეინის სამშაბლო“ ავთიქიაროუქიარ უაიხხნა

დახვანი ტერიტორიები

გვ 10-11

პროექტის აღწერა

საქართველოს 12 დაცული ტერიტორია მიიღებს მრავალმხრივ დახმარებას გავრცელებული პროგრამისგან (UNDP) და გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდისგან (GEF), რომელიც დაცული ტერიტორიების ფინანსური მდგრადობის გასაძლიერებლად და საქართველოს უნიკალური ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებას მოხმარდება.

ანონირება

გვ 12-13

მსოფლიოში უახვილესი კომპანიის SONY MUSIC COMMUNICATION და კომპანია TOPPAN-ის კარტინორობით, ქალაქ თოკიოში პროექტის „საქართველო - ჯეინის სამშაბლო“ მეორე გამოცემა გაიხსნა, რომელიც 7 მაისამდე გაგრძელდება.

საგაზაფხულო საშაშაოები საშაშაოგომომ ხონილის ნათესაში

საინო ინოვაციები

გვ 14-15

დასავლეთ საქართველოში გავრცელებული საინოვაციო მხარეები

საინო ინოვაციები

გვ 15

ეკოტოსტი

თხევადა გუმინური სასუქი ეკოლოგიური სუთა მიწათმოქმედება

ინოვაციო გონი მუშაულობა

გვ 16

ინოვაციის სათი

გვ 2-7

- „მინისტრის სათი“ - გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ლევან დავითაშვილი პარლამენტში
- ლევან დავითაშვილი ოფიციალური ვიზიტით რომში იმყოფებოდა
- ქართულმა ჯეინომ იაპონიაში ბრილიანტის ჯილდო მიიღო
- „Foodex Japan 2019“

- ქართული ჯეინის ექსპორტი 13%-ით გაიზარდა
- პირველი მარტიდან სურსათის ეტიკეტირების ახალი წესი ამოქმედდა
- ეროვნული სატყეო სააგენტო მბეჭდავი ქერქიქამიას წინააღმდეგ ბრძოლის სამუშაოებს აგრძელებს

ჩვენი მუშაუბები

გვ 7

წარმატების ისტორიები

გვ 8-9

- Nestlé, DANONE, Ferrero Rocher და კიდევ ათამდე მსოფლიოს ლიდერი კომპანია, სამეგრელოში მოყვანილი თხილით მარაგდება
- ახალი ხილ-ბოსტნეულის შემნახველი სამაცივრო კომპლექსი ამოქმედდა
- სოფელ ვარდისუბანში დამზადებული ჯეინო მსოფლიოს 10-ზე მეტ ქვეყანაში გადის ექსპორტზე
- მარნეულში ხრამ არხის სარწყავ სისტემაზე სამუშაოები მიმდინარეობს
- ქვემო სამგორის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაცია მიმდინარეობს

გარემოსდაცვითი

გვ 9

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ გუდამაყრის ხეობაში არაგვი ჰესი და არაგვი 1 ჰესის მშენებლობაზე უარყოფითი გადაწყვეტილება გასცა

ახალი სახელმძაგნალო ინოვაციები

გვ 16

„მინისტრის საათი“

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ლევან დავითაშვილი პარლამენტში

„2018 წელი იყო პირველი და ძალიან მნიშვნელოვანი წელი გერმანიის საინსტრუქტორის ჩამოყალიბდა ახალი სტრუქტურა, რომელმაც უნდა უზაუსხოთ იმ გამოწვევებს, რომელიც გაგვარჩია გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მიმართულებით. გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს პოლიტიკა ეფუძნება სამ ძირითად სტრატეგიულ დოკუმენტს: საქართველოს გარემოს დაცვის მოქმედებათა III ეროვნული პროგრამა 2017-2021 წლები; საქართველოს სოფლის განვითარების სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა 2017-2020 წლები; საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა 2015-2020 წლები“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

- **2018 წელს დამტკიცდა საქართველოს გარემოს დაცვის მოქმედებათა III ეროვნული პროგრამა (NEAP3), რომელიც წარმოადგენს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სფეროში ქვეყნის უმაღლეს სტრატეგიულ დოკუმენტს და სამოქმედო პროგრამას.**

NEAP3 ქვეყანაში არსებული გამოწვევების, საქართველო-ევროკავშირის შორის ასოციაციის

შესახებ შეთანხმების, მდგრადი განვითარების მიზნებისა და მრავალმხრივი გარემოსდაცვითი შეთანხმებების ვალდებულებების შესაბამისად განსაზღვრავს დარგის გრძელვადიან სტრატეგიულ პრიორიტეტებს, მიზნებს, ამოცანებსა და კონკრეტულ სამოქმედო გეგმას ხუთწლიანი პერიოდისთვის.

- **2019 წლისთვის დაგეგმილია ახალი ქარსაფარი ზოლების გაშენება, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია ნიადაგის დაცვის მიმართულებით. ამის შესახებ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ლევან დავითაშვილმა პარლამენტში გამართული „მინისტრის საათის“ ფარგლებში გამოსვლისას ისაუბრა.**

მინისტრის განცხადებით, პარლამენტის აგრარულ კომიტეტთან ერთად, 2018 წელს მომზადდა საქართველოს კანონის პროექტი „ქარსაფარი (მინდორდაცვითი) ზოლების შესახებ“.

„ახალი კანონი დაარეგულირებს საქართველოს ტერიტორიაზე სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთებზე ქარსაფარი ზოლების ინვენტარიზაციასთან, სტატუსის მინიჭებასთან, აღდგენა-გაშენებასთან, მართვასთან და სარგებლობასთან დაკავშირებულ სამართლებრივ ურთიერთობებს. ქარსაფარი ზოლების გაშენება ხელს შეუწყობს მიწების ნაყოფიერების შენარჩუნებას და სოფლად უკეთეს მოსავლიანობას“, - აღნიშნა მინისტრმა.

ლევან დავითაშვილის განცხადებით, დღეისათვის, ცალკეულ მუნიციპალიტეტებში დონორების მიერ დაფინანსებული პროექტების ფარგლებში მიმდინარეობს და დაგეგმილია ქარსაფარი ზოლების გაშენება. დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტში 2018 წელს გაშენდა 6,5 კმ ქარსაფარი ზოლი.

მინისტრის ინფორმაციით, 2019 წლისთვის დაგეგმილია ქარსაფარი ზოლების გაშენება გარდაბნის, გორისა და ქარელის მუნიციპალიტეტებში.

ლევან დავითაშვილმა ასევე აღნიშნა, რომ მიმდინარე წელს გაეროს სურსათის და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციასთან

(FAO) თანამშრომლობით დაგეგმილია დეგრადირებული საძოვრების აღდგენის პროექტი ყაზბეგის, დმანისისა და გურჯაანის მუნიციპალიტეტებში.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ლევან დავითაშვილმა პარლამენტში „მინისტრის საათის“ ფორმატში სამინისტროს საქმიანობის წლიური ანგარიშის წარდგენისას ქვეყნისთვის ბიომრავალფეროვნების მნიშვნელობაზე ისაუბრა.

როგორც მინისტრმა აღნიშნა, 2018 წლის ბერნის კონვენციის მუდმივმოქმედი კომიტეტის შეხვედრაზე საქართველომ წარადგინა და კომიტეტმა დაამტკიცა ზურმუხტის 36 ტერიტორია. ამ ეტაპზე შერჩეულია 58 ზურმუხტის ტერიტორია, მათგან 39 - დამტკიცებულია ბერნის კონვენციის მუდმივმოქმედი კომიტეტის მიერ, 7 ტერიტორია არის კანდიდატი, ხოლო 12 - შეთავაზებული.

ლევან დავითაშვილის განცხადებით, 2018 წლის გაზაფხულზე და შემოდგომაზე ჩატარდა 3 საკომპენსაციო ტერიტორიის სამეცნიერო კვლევა. ზურმუხტის ტერიტორიების დამტკიცების შემდგომ კი, 6 წლის ვადაში მომზადდება მართვის გეგმები.

მინისტრმა ასევე ისაუბრა სამინისტროს ფარგლებში „ველური ბუნების მართვის სააგენტო“ ჩამოყალიბების მნიშვნელობის საკითხზე.

ლევან დავითაშვილის განცხადებით, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სსიპ „ეროვნული საშენი მეურნეობის“ ბაზაზე ჩამოყალიბდა სსიპ „ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო“, რომლის ძირითადი ფუნქციებია: ფლორისა და ფაუნის სახეობათა ეტაპობრივი აღრიცხვისა და შემდგომი მონიტორინგის ორგანიზება, კვლევების ორგანიზება, აღწარმოებისთვის საჭირო სამუშაო გენოფონდის შექმნა, აღწარმოებისა და ჰაბიტატების აღდგენის ორგანიზება; ნადირობისა და სპორტული თევზჭერის რეგულირება; კერძო სექტორისთვის სახეობათა გასამრავლებელი მასალისა და საკონსულტაციო მომსახურებების მიწოდება; მოსახლეობის გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლებაზე მუშაობა.

- **2018 წელს, პირველად საქართველოში, ჩატარდა მასშტაბური კვლევა ქ. თბილისში ჰაერში ტყვიის შემცველობის დასადგენად**

65 ლოკაციაზე, მათ შორის, სკოლებისა და ბაღების მიმდებარე ტერიტორიებზე ჩატარებული კვლევებით დადგინდა, რომ ტყვიის შემცველობა ნორმის ფარგლებშია.

2018 წელს გაიხსნა თანამედროვე სტანდარტებით აღჭურვილი, ატმოსფერული ჰაერის, ნიადაგის და წყლის ანალიზის ლაბორატორია.

2018 წელს ამოქმედდა საქართველოს მასშტაბით ჰაერის ხარისხის პირველი ავტომატური მობილური სადგური, რომლის საშუალებითაც შესაძლებელია როგორც დედაქალაქში, ასევე რეგიონებში ჰაერის ხარისხის შემოწმება.

2019 წლის თებერვალში ევროპული ავტომატური სადგური ამოქმედდა ქ. რუსთავში, ანალოგიური სადგური ქ. კასპში უახლოეს მომავალში ამოქმედდება, ხოლო აპრილში თბილისში. იტალიის მთავრობის მხარდაჭერით 2019-2020 წლებში ქვეყნის მონიტორინგის ქსელს კიდევ 5 ახალი ევროპული ავტომატური სადგური შეემატება.

გარდა ჰაერში ტყვიის მონიტორინგისა, 2018 წელს, მოსახლეობის მაღალი ინტერესიდან გამომდინარე, გააქტიურდა ბენზინში ტყვიის შემცველობის სახელმწიფო კონტროლი. 2018 წელს 143 ავტოგასამართ სადგურზე 250-მდე სანავის სინჯი იქნა აღებული. ლაბორატორიული კვლევა ჩატარდა შვეიცარიული კომპანიის (SGS) მიერ. არც ერთ სინჯში ტყვიის შემცველობა არ დაფიქსირებულა.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ შექმნილია ახალი პორტალი - <http://air.gov.ge/>

პორტალი უზრუნველყოფს ჰაერის ხარისხთან და მონიტორინგთან დაკავშირებული სრული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობას ერთიან სივრცეში, ელექტრონული მმართველობის ხელშეწყობას, ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების კუთხით ღონისძიებების დაგეგმვას და

გადანყვეტილების მიღებისა და პოლიტიკის დაგეგმვის პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის ხელშეწყობას.

- **ატმოსფერულ ჰაერში დამაბინძურებელი ნივთიერებების გაზომვის სპექტრი ფართოვდება**

ქვეყნის ატმოსფერული ჰაერის ახალ სტანდარტთან შესაბამისობის დადგენის მიზნით, მიმდინარე წელს დაიწყო ჰაერში დარიშხანის, კადმიუმის და ნიკელის შემცველობის მონიტორინგი.

ასევე, მიმდინარე წელს დაიწყო ატმოსფერულ ჰაერსა და სხვადასხვა მასალაში აზბესტის ბოჭკოების შემცველობის ანალიზი, რისთვისაც საჭირო თანამედროვე დანადგარი უკვე საქართველოშია.

„უახლოეს მომავალში ჩვენი ლაბორატორია დაიწყებს, როგორც ატმოსფერულ ჰაერში აზბესტის ბოჭკოების შემცველობის მონიტორინგს, ისე იმ მასალების შესწავლას, სადაც შეიძლება გამოყენებული იყოს აზბესტი“, - აღნიშნა ლევან დავითაშვილმა.

- **2019 წლის 1 იანვრიდან დიზელის ხარისხის სტანდარტი ევრო 4 სტანდარტს შეესაბამება. 2020 წლის 1 იანვრიდან ქვეყანაში დიზელის სანავის ხარისხი ევრო 5 სტანდარტამდე აიწევს.**
- **2019 წელს საკანონმდებლო ცვლილებები განხორციელდება ჰაერის ხარისხის მართვის ევროპული სტანდარტების დასაწესებლად და სამრეწველო ობიექტებიდან ჰაერის დაბინძურების სანქციების გამკაცრებისთვის.**

ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის ევროპული პრინციპების დანერგვისა და საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ასოციაციის შესახებ შეთანხმების მოთხოვნების შესრულების მიზნით, ძირეული ცვლილებები განხორციელდება „ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონში. მნიშვნელოვანად გაიზარდა სამრეწველო სექტორიდან ჰაერის დაბინძურებისთვის დადგენილი სანქციები. დღეისთვის არსებული ჯარიმები იმდენად მცირეა, რომ მას პრაქტიკულად არანაირი შემაკავებელი ეფექტი არ გააჩნია.

- **2019 წლის 1 აპრილიდან აიკრძალება ნებისმიერი სისქის პლასტიკის პარკები, რაც ჩანაცვლდება ბიოდეგრადირებადი პარკებით. ამის შესახებ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ლევან დავითაშვილმა პარლამენტში გამართული „მინისტრის საათის“ ფარგლებში გამოსვლისას ისაუბრა.**

მისივე ინფორმაციით, 2019 წელს ამოქმედდება პლასტიკის პარკების კომპოსტირებისა და ბიოდეგრადაციის განსაზღვრის ლაბორატორია. ოქსობიოდეგრადირებადი და 15 მიკრონზე ნაკლები სისქის პლასტიკის პარკების წარმოება, რეალიზაცია და იმპორტი 2018 წლის 1 ოქტომბრიდან აიკრძალა. მინისტრმა ასევე ყურადღება გაამახვილა მწარმოებლის მიერ გაფართოებული ვალდებულების განხორციელებაზე, რაც 2019 წლის 1 დეკემბრიდან დაიწყო.

„მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულება საქართველოსთვის ახალ კონცეფციის წარმოდგენს და გულისხმობს გარკვეული პროდუქციის მწარმოებლებისა და იმპორტიორების მიერ პასუხისმგებლობის აღებას ამ პროდუქციის შედეგად წარმოქმნილი ნარჩენების მართვაზე ისე, რომ შემცირდეს გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედება“, - აღნიშნა ლევან დავითაშვილმა. სპეციფიკურ ნარჩენებს მიეკუთვნება: ნარჩენი შესაფუთი მასალა (პლასტმასი, ქაღალდი/მუყაო, ხე, ლითონი, მინა), ნარჩენი ელექტრო და ელექტრონული მოწყობილობები, ხმარებიდან ამოღებული საბურავები, ხმარებიდან ამოღებული სატრანსპორტო საშუალებები, გამოყენებული მეთები, ბატარეები და აკუმულატორები.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ლევან დავითაშვილმა პარლამენტის პლენარულ სხდომაზე საქართველოს დაცული ტერიტორიების განვითარების მნიშვნელობაზე ისაუბრა.

ლევან დავითაშვილის განცხადებით, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს საქმიანობის პრიორიტეტი ბიომრავალფეროვნების დაცვა, შენარჩუნება და ეკოტურიზმის განვითარებაა.

• მინისტრის თქმით, 2019 წელს დაცული ტერიტორიების ფართობი 190 00 ჰა-ით გაიზარდა. ასევე მნიშვნელოვანია, რომ საქართველოში პირველად, საქართველოს დაცული ტერიტორიები UNESCO-ს მსოფლიო ბუნებრივი მემკვიდრეობის ნომინაციაზე წარდგენილი. 2018 წელს კი, დაცული ტერიტორიების სააგენტო გახდა ევროპარკების ფედერაციის წევრი.

„მნიშვნელოვანია, დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურიზმის განვითარება და მისი პოპულარიზაცია, ამისთვის 2019 წელს სამინისტრო მნიშვნელოვან პროექტებს განახორციელებს“ - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

2018 წელს დაცულ ტერიტორიებზე ვიზიტორთა რაოდენობა 16%-ით, ხოლო სერვისებიდან მიღებული შემოსავლების რაოდენობა 87%-ით გაიზარდა. შემოსავლები მოხმარდება საკონსერვაციო საქმიანობას და ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარებას.

განხორციელდება რიყის პარკში დაცული ტერიტორიების საგანმანათლებლო და საინფორმაციო ცენტრის შენობის პროექტირება.

2019 წელს ვიზიტორებისთვის გაიხსნება ოკაცეს ჩანჩქერის ახალი ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურა, რომელიც რეგიონში ტურისტების რაოდენობას გაზრდის. კვლევების მიხედვით, მხოლოდ 5 დაცული ტერიტორიის ეფექტმა საქართველოს ეკონომიკაში 87 000 000 ლარი შეადგინა.

• მომზადდა გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის შესახებ რეგულაციები, ეს არის ფუნდამენტური დოკუმენტი, ახალი კანონი, რომელიც ევროპული დირექტივის მიხედვით არის მომზადებული და საქართველოში გარემოზე მიყენებული ზიანის დროს წარმოქმნილ პასუხისმგებლობას განსაზღვრავს. ამ კანონპროექტის შესაბამისად, დამაბინძურებელი კომპანიები გარემოს აღდგენას და ზიანის აღმოფხვრას უზრუნველყოფენ.

„განსაზღვრულია გარკვეული ფინანსური ვალდებულებები გარემოზე ზემოქმედების მსხვილი ობიექტებისთვის, რათა ჩვენ ავიცილოთ ისეთი შემთხვევები რომლებიც წარსულში გვქონდა, ხშირ შემთხვევაში ფინანსური გადახდისუნარიანობის გამო, ჩვენ გვრჩებოდა გარემოსთვის მიყენებული ზიანი, მაგრამ ამ ზიანის გამოსწორების რესურსები სახელმწიფოს არ გააჩნდა“, - განაცხადა „მინისტრის საათის“ ფარგლებში, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ლევან დავითაშვილმა.

• მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულების განხორციელება 2019 წლის 1 დეკემბრიდან დაიწყება

მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულება საქართველოსთვის ახალ კონცეფციას წარმოადგენს და გულისხმობს გარკვეული პროდუქციის

მწარმოებლებისა და იმპორტიორების მიერ პასუხისმგებლობის აღებას ამ პროდუქციის შედგად წარმოქმნილი ნარჩენების მართვაზე ისე, რომ შემცირდეს გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედება.

სპეციფიკურ ნარჩენებს მიეკუთვნება: ნარჩენი შესაფუთი მასალა (პლასტმასი, ქაღალდი/მუყაო, ხე, ლითონი, მინა), ნარჩენი ელექტრო და ელექტრონული მოწყობილობები, ხმარებიდან ამოღებული საბურავები, ხმარებიდან ამოღებული სატრანსპორტო საშუალებები, გამოყენებული ბეთები, ბატარეები და აკუმულატორები.

• 2018 წელს ხელი მოეწერა „მწვანე კლიმატის ფონდის“ მიერ დაფინანსებულ პროექტს, რომელიც ითვალისწინებს საქართველოს ტერიტორიაზე სტიქიური ჰიდროლოგიური და გეოლოგიური მოვლენების ადრეული გაფრთხილების სისტემების შექმნას და სტიქიური რისკების შეფასებას, პროექტი 2019 წელს დაიწყება.

დაინერგება ადრეული შეტყობინების ეროვნული სისტემა და მოხდება მოდელირების შესაძლებლობების გაძლიერება.

ქ. ქუთაისის მიმდებარე ტერიტორიაზე განთავსდება მეტეოროლოგიური რადარი რომელიც საშუალებას მოგვცემს, დასავლეთ საქართველოში მოსალოდნელი ამინდის პროგნოზირება და სტიქიური პროცესების შესახებ გაფრთხილებები უფრო მაღალი სიზუსტით მომზადდეს.

შეიქმნება დასავლეთ საქართველოს გეოლოგიური ჯგუფი, ბუნებრივი სტიქიური პროცესების განვითარების შემთხვევაში, სპეციალისტები დასავლეთ საქართველოს რეგიონში სტიქიური პროცესების გამომწვევი მიზეზების ოპერატიულად შესწავლას, სტიქიური პროცესების დადგენას და შესაბამის რეკომენდაციებს ადგილზე გასცემენ.

2018 წელს აქტიურად მიმდინარეობდა ქ. თბილისის ტერიტორიის გეოლოგიური საფრთხეების მონიტორინგის რუკის შედგენა, გეოლოგიური ანგარიში საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომი იქნება 2019 წელს.

2017-2018 წლებში, მაღალმთიან რეგიონებში დამონტაჟდა ხუთი ავტომატური მეტეოროლოგიური სადგური.

2018 წელს ჭუბურში მდინარე ნენსკრას აუზში დამონტაჟდა მდინარის დონეების მზომი და ნალექ მზომი მოწყობილობები.

2018 წელს განხორციელდა მეტეოროლოგიური რადარის განთავსების მიმართულებით მოსამზადებელი სამუშაოები ქ. ქუთაისის მიმდებარე ტერიტორიაზე, მეტეოროლოგიური რადარის განთავსება საშუალებას მოგვცემს დასავლეთ საქართველოში მოსალოდნელი ამინდის პროგნოზირება და სტიქიური პროცესების შესახებ გაფრთხილებები უფრო მაღალი სიზუსტით გავცეთ;

2018 - წელს მცხეთა-მთიანეთის რეგიონისთვის მომზადდა გეოლოგიური რუკები.

• „პარლამენტს უკვე წარედგინა ტყის ახალი კოდექსი, რომელიც იძლევა საშუალებას რომ ტყის ეკოლოგიური ფუნქციების გარდა, მისი ეკონომიკური ფუნქციაც სწორად გამოვიყენოთ და

შეინარჩუნოთ მისი სოციალური ფუნქცია. განისაზღვრა ტყის კატეგორიები, დაბრუნდება ტყის მეურნეობები, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

ეროვნულმა სატყეო სააგენტომ მოახდინა სატყეო-სამეურნეო გზების რეაბილიტაცია მთელი ქვეყნის მასშტაბით 105,54 კმ-ზე. გზების მოწყობა-რეაბილიტაცია ხელს უწყობს ხანძარსა და სხვა სახის მავნეობების აღცილობას და ტყის მოვლა-აღდგენის სამუშაოებს. აგრეთვე, უადვილებს მოსახლეობას სააგენტოს მიერ გამოყოფილი ტყეკაფებიდან საშუალო მერქნის გამოტანას.

ბორჯომის ხეობაში დასრულდა ნახანძრავი ტყის აღდგენის პირველი ეტაპი. ტყის აღდგენის სამუშაოები განხორციელდა 163.73 ჰა ფართობზე, დარგული იქნა 270 000-მდე ნერგი. ღონისძიებები გაგრძელდება მიმდინარე წელსაც და ტყის აღდგენა განხორციელდება 329,51 ჰა-ზე.

გერმანიის მთავრობის მიერ გამოყოფილი გრანტის ფარგლებში, ქვეყანაში პირველად ინერგება ტყის ეროვნული აღრიცხვა (ინვენტარიზაცია) და საფუძველი ეყრება ტყის შესახებ მუდმივად განახლებადი ინფორმაციისა და მონიტორინგის სისტემას. ტყის ეროვნული აღრიცხვის პირველი სამუშაოები 2019 წელს განხორციელდება კახეთის, გურიის, მცხეთა-მთიანეთის, შიდა ქართლისა და ქვემო ქართლის რეგიონებში.

ეროვნული სატყეო სააგენტოს მიერ ინიცირებული ახალგაზრდა მეტყევე სპეციალისტთა გადამზადების პროგრამა, რომელიც მოტივირებულ 16 ახალგაზრდას შესაძლებლობას მისცემს ტყის აღრიცხვის მიმართულებით გაიდრმაგოს ცოდნა. პროგრამის ფარგლებში მომზადებული სპეციალისტები ჩაერთვებიან ტყის აღრიცხვის სამუშაოებში ლაგოდეხისა და ახმეტის სატყეო უბნების ტერიტორიაზე (სულ 82 186 ჰა). აღნიშნულ ტერიტორიებზე, ეროვნული სატყეო სააგენტო საკუთარი რესურსებითა და ძალებით განხორციელებს ტყის ინვენტარიზაციას და მოამზადებს ტყის 10 წლიანი მართვის გეგმებს.

• გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ლევან დავითაშვილმა პარლამენტში „მინისტრის საათის“ ფორმატში სამინისტროს საქმიანობის წლიური ანგარიშის

წარდგენისას გარემოს ეროვნული სააგენტოს მეთევზეობისა და შავი ზღვის მონიტორინგის დეპარტამენტის შესაბამისი ალტერნატივებით განახლების მნიშვნელობაზე ისაუბრა.

როგორც მინისტრმა აღნიშნა, მიმდინარე წლის ბოლოსთვის გარემოს ეროვნული სააგენტოს მეთევზეობისა და შავი ზღვის მონიტორინგის დეპარტამენტი შესაბამისი მოწყობილობებით აღიჭურვება. სპეციალისტები, მიღებული გამოცდილების საფუძველზე, ახალი, თანამედროვე ხელსაწყოთი - ეკოსაუნდერის საშუალებით განახორციელებენ შავ ზღვაში თევზის მარაგების ოდენობის დათვლას. ეს საშუალებას მისცემს ჩვენს სპეციალისტებს მაღალი სიზუსტით ჩაატარონ კვლევები, ხოლო მაღალი სიზუსტით დათვლილი მარაგები, საშუალებას მისცემს ქვეყანას უფრო მეტი შემოსავლები მიიღოს მეთევზეობის დარგიდან.

მინისტრის განცხადებით, 2019 წელს დაგეგმილია ქ. ბათუმში მეთევზეობისა და შავი ზღვის მონიტორინგის დეპარტამენტის თანამდროვე სტანდარტებით აღჭურვილი ახალი შენობის მშენებლობა, სადაც განთავსდება მეთევზეობისა და შავი ზღვისა და ჰიდრომეტეოროლოგიის დეპარტამენტები. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილია 1,5 მილიონი ლარი.

საქართველო საზღვაო ქვეყანაა და მდიდარია ჰიდრორესურსებით, რომლის გამოყენება შესაძლებელია აკვაკულტურის მიზნებისთვის.

როგორც ლევან დავითაშვილმა განაცხადა, აღნიშნულის პარალელურად, მიმდინარეობს აკვაკულტურის შესახებ კანონპროექტის შემუშავება, რომელიც განსაზღვრავს აკვაკულტურის საქმიანობის განხორციელების სამართლებრივ საფუძვლებს, ნებადართვის გაცემის პროცედურებს, ზონების დადგენის, აკვაკულტურის საქმიანობის განხორციელებისას ბიომრავალფეროვნების დაცვის, გარემოსდაცვის და აკვაკულტურასთან დაკავშირებულ საკითხებს.

მნიშვნელოვანია, რომ, 2018 წელს პირველად შავი ზღვის სანაპიროს სარენაო რესურსების აკუსტიკური კვლევა და თევზის რესურსების შეფასება განხორციელდა .

• ლევან დავითაშვილმა:

„ფერმერებისა და მენარმეებისთვის მაქსიმალურად ხელმისაწვდომია ფინანსური რესურსი. ახალი საწარმოების შექმნა განაპირობა აგრარული დარგის განვითარების სტიმულირება, განვითარდა სასოფლო-სამეურნეო ინფრასტრუქტურა, გაიზარდა საექსპორტო პოტენციალის მქონე პროდუქციის წარმოება“.

„სახელმწიფოს მხრიდან ფინანსურმა მხარდაჭერამ მენარმეებს წარმოების განვითარება-გაფართოებისთვის დამატებითი ბიძგი მისცა“. აღნიშნული განცხადება საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ლევან დავითაშვილმა პარლამენტში „მინისტრის საათის“ ფარგლებში გამოსვლისას გააკეთა.

მინისტრის ინფორმაციით, დღეისათვის სახელმწიფოს მიერ დაფინანსებულია 900-ზე მეტი მოქმედი და 188 ახალი საწარმო, გაშენებულია 6,347 ჰა-ზე მეტი მრავალწლოვანი ბაღი, სადაც სახელმწიფოს მხრიდან თანადაფინანსება 34 მილიონ ლარს აღწევს. რეაბილიტაცია ჩატარდა 960 ჰა-მდე ჩაის პლანტაციას; პროექტში ჩართულ ბენეფიციართა უმრავლესობას კოოპერატივები შეადგენენ.

„2013 წლიდან დღემდე, 34 000-ზე მეტი სესხია გაცემული და პორტფელი 1 მილიარდ 800 მილიონ ლარს აჭარბებს. ყოველივე გემოაღნიშნულმა, განაპირობა ის, რომ პროექტის იმ ბენეფიციარების მიერ, რომლებიც რეგისტრირებული არიან გადასახადის გადამხდელად და ასეთი დაახლოებით 13,000 -ია, 2013-2017 წლებში სახელმწიფო ბიუჯეტში გადახდილი აქვთ 620 მილიონ ლარზე მეტი“, - აღნიშნა ლევან დავითაშვილმა.

• წინასწარი მონაცემებით, 2018 წლის 3 კვარტალში, აგროსასურსათო სექტორში შექმნილი დამატებული ღირებულება მიმდინარე ფასებში 3.6 მლრდ ლარს შეადგენს, რაც 215 მლნ ლარით (6.3%) აღემატება წინა წლის ანალოგიური პერიოდის მაჩვენებელს.

„სოფლის მეურნეობა ეკონომიკის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი დარგია ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკის, სადაც ქვეყნის მოსახლეობის დაახლოებით 42%-ია დასაქმებული. ამ დარგში არის მემკვიდრეობით მიღებული პრობლემები და დიდი გამოწვევები. თუმცა, ბოლო წლებში ჩვენ გვაქვს მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების გაუმჯობესება სხვადასხვა მიმართულებით. 2012 წლიდან აგროსასურსათო პროდუქციის ზრდა 41%-ით არის გაზრდილი“, - აღნიშნა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ლევან დავითაშვილმა პარლამენტში „მინისტრის საათის“ ფარგლებში გამოსვლისას.

მინისტრის ინფორმაციით, აღნიშნულ პერიოდში, წინასწარი მონაცემებით, 4%-ით გაიზარდა სოფლის მეურნეობის სექტორში შექმნილი დამატებული ღირებულება, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, 2017 წელს დაფიქსირებული შემცირების შემდეგ. გაზრდილია, როგორც მემცენარეობის, ასევე მეცხოველეობის დარგში შექმნილი დამატებული ღირებულება.

რაც შეეხება სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების გადამამუშავებელ სექტორში შექმნილ დამატებულ ღირებულებას, 2018 წლის 3

კვარტალში, წინა წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით, 10%-იანი ზრდა დაფიქსირდა. ზრდა ძირითადად განაპირობა ალკოჰოლური სასმელების, მინერალური წყლების და უალკოჰოლო სასმელების წარმოების მაღალმა მაჩვენებელმა, რაც შესაბამისად 33.1 (13.0%) და 69.0 (29.1%) მლნ ლარით აღემატება წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებლებს.

• 2018 წელს, საქართველოდან ექსპორტირებულია 959.2 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების აგროსასურსათო პროდუქცია, რაც 23.2%-ით მეტია 2017 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე (2017 წელს ექსპორტირებული იყო 778.3 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების აგროსასურსათო პროდუქცია)

• 2018 წლის წინასწარი მონაცემებით, 3 კვარტალში, წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით, აგრობიზნესის მთლიანი გამოშვება 337.2 მლნ ლარით (5.2%) გაიზარდა და 6.8 მლრდ ლარს მიაღწია.

• წინასწარი მონაცემებით, 2018 წლის 3 კვარტალში, ბიზნეს სექტორში, სოფლის, სატყეო და თევზის მეურნეობის პროდუქციის გამოშვება, წინა წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით 10.8%-ით (31 მლნ ლარი) გაიზარდა.

2017 წელს, ბიზნესსექტორის გამოშვების წილმა სოფლის, სატყეო და თევზის მეურნეობის მთლიან გამოშვებაში 11% შეადგინა, რაც 1.2 პროცენტული პუნქტით აღემატება 2016 წლის და 3.5 პროცენტული პუნქტით აღემატება 2012 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს, რაც სოფლის მეურნეობით ბიზნესის მზარდ დაინტერესებამე მიუთითებს.

• 2019 წლის რთვლის პერიოდში მევენახეობის ადგილწარმოშობის ორ ზონაში „ქინძმარაულსა“ და „მუკუზანში“ ფერმერებს ყურძნის რეალიზაცია შეეძლებათ მხოლოდ ვენახების კადასტრის პროგრამის საფუძველზე. ამის შესახებ, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ლევან დავითაშვილმა პარლამენტში „მინისტრის საათის“ ფარგლებში გამოსვლისას აღნიშნა.

„2019 წელს ორ მნიშვნელოვან ადგილწარმოშობის ზონაში - „ქინძმარაულსა“ და „მუკუზანში“ ყურძნის ჩაბარება, აღრიცხვა და გადამამუშავება მოხდება ფერმერის კადასტრის ელექტრონული სისტემაში დარეგისტრირების შემდეგ და არსებული ტრადიცია, სოფლის გამგებლების მიერ ცნობების გაცემა ამ ზონებში აღარ იქნება საჭირო. ანალოგიური სისტემა მუშაობს ევროპის ქვეყნებში და ეს სიახლე კიდევ უფრო აამაღლებს ქართული ღვინის საიმედოობასა და რეპუტაციას“, - აღნიშნა ლევან დავითაშვილმა.

მისი განცხადებით, მეღვინეობის დარგში წარმატებულად მიმდინარეობს მუშაობა ღვინის ხარისხის კონტროლის ახალი სისტემების დანერგვის მიმართულებით, ასევე წარმატებით ხორციელდება ახალი საექსპორტო ბაზრების ათვისების სტრატეგია, რაც ასახულია ექსპორტის მზარდ მაჩვენებლებზე.

• 2018 წელს, საქართველოდან

მსოფლიოს 53 ქვეყანაში 86,2 მლნ ბოთლი (0,75 ლ) ღვინოა ექსპორტირებული, რაც ბოლო თითქმის 30 წლის რეკორდული მაჩვენებელია.

ზრდამ, 2017 წელთან შედარებით, 13%-ს მიაღწია. ექსპორტირებული ღვინის ღირებულება 203 მლნ აშშ დოლარს აღწევს, რაც 2017 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით 20%-ითაა გაზრდილი. ექსპორტი გაზრდილია ქართული ღვინის სტრატეგიულ და ტრადიციულ ბაზრებზე, ევროპისა და აზიის მიმართულებით;

• „გარემოს დაცვა ჩვენი ძირითადი მანდატია“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ლევან დავითაშვილმა პარლამენტში „მინისტრის საათის“ ფორმატში სამინისტროს საქმიანობის წლიური ანგარიშის წარდგინას ქვეყნისთვის წყლის რესურსების ეფექტიანი მართვის გამოყენების მნიშვნელობაზე ისაუბრა.

როგორც მინისტრმა განაცხადა, სამინისტრომ მოამზადა წყლის რესურსების სააუზო მართვის სისტემის რეფორმა, კანონპროექტი „წყლის რესურსების მართვის შესახებ“ და დარგობრივი კომიტეტის წევრებს მჭიდრო თანამშრომლობისთვის მადლობა გადაუხადა.

„სააუზო მართვა წყალმოსარგებლეთა უფლებების მაქსიმალურ გათვალისწინებას გულისხმობს. საპილოტო რეჟიმში ჩვენ გვაქვს USAID-ის დახმარებით მომზადებული, ერთი სააუზო მართვის გეგმის პროექტი და მიმდინარე წელს ხრამი-დებედას და იორი-ალაზნის სააუზო სისტემებისთვის სააუზო გეგმების მომზადება იგეგმება, რაც ვფიქრობთ, აბსოლუტურად ახალ რეალობას შექმნის წყლის რესურსების მართვის კუთხით“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

სამინისტროს საქმიანობის წლიური ანგარიშის წარდგინას მინისტრმა ლაბორატორიული შესაძლებლობების განვითარების მნიშვნელობაზე ისაუბრა.

„ჩვენ გვჭირდება ზუსტი მონიტორინგის სისტემა, ამიტომ გარემოს ეროვნული სააგენტო დღეს ფლობს უკვე თანამედროვე წყლის ჰაერის და ნიადაგის ანალიზების ლაბორატორიას, რომელიც ძირითად დამაბინძურებლებზე თანამედროვე მეთოდებით, თანამედროვე ტექნიკის პირობებში შეძლებენ ნიადაგის, წყლის და ჰაერის მდგომარეობის შემოწმებას“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

მინისტრმა ყურადღება ზედაპირული და მინისქვეშა წყლების კონტროლზე გაამახვილა და აღნიშნა, რომ 2019 წლისთვის დაახლოებით 170-ზე მეტი ობიექტი გაკონტროლდება ზედაპირული წყლების და 60-ზე მეტი ობიექტი მინისქვეშა წყლების კონტროლის კუთხით.

• ბიონარმოების მხარდაჭერისა და სტიმულირების მიზნით, საქართველოში ბიოპროდუქტების მწარმოებლების ფინანსური მხარდაჭერა იგეგმება.

„ბიონარმოების ხელშეწყობა არის მწვანე ეკონომიკის მნიშვნელოვანი ნაწილი. აღნიშნული პროექტის პრევენცია გაიმართება უახლოეს პერიოდში. ფერმერებს დავუხმარებთ, რომ მათ ბიონარმოების განვითარება შეძლონ. ჩვენ დავუხმარებთ როგორც წარმოებისა და კონსულტაციების ნაწილში, ისე სერტიფიცირების

ეტაპზე, რომ მოხდეს ბიონარმოებაზე გადასვლა. ეს არის ძვირი და რისკიანი მიმართულება და სახელმწიფოს ფინანსური მხარდაჭერის გარეშე მისი განხორციელება რთული იქნება“, - აღნიშნა ლევან დავითაშვილმა.

ბიონარმოების ხელშეწყობის პროგრამის მიზნები: 5 წლის განმავლობაში ბიოპროდუქციის წარმოების ფართობების ზრდა 5,000 ჰა-მდე, 2000-მდე ბიომეურნეობის მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა, არსებული და ახალი ბიომეურნეობების სერტიფიცირების ხელშეწყობა, ბიოპროდუქციის ცნობადობისა და პოპულარიზაციისათვის აუცილებელი ღონისძიებების გატარება, ბიონარმოებელთა ცოდნისა და უნარ-ჩვევების ამაღლება, კვალიფიკური კადრების მომზადება/გადამზადება ბიო-წარმოების თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის საკითხებში.

• „2019 წლის რთვლის დროს, რაჭის რეგიონიდან „ალექსანდროულია“ და „მუჭურეთულის“ ჯიშების ყურძნის რეგიონიდან გატანის შეზღუდვაზე საბოლოო გადაწყვეტილება ამ ეტაპზე მიღებული არ არის“, - განაცხადა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ლევან დავითაშვილმა პარლამენტში „მინისტრის საათის“ ფარგლებში გამოსვლის დროს.

„ეს იყო ადგილობრივი მოსახლეობის თხოვნა, რომ ადგილწარმოშობის ღვინის „ხვანჭკარის“ სანედლეული ყურძნის ჯიშების „ალექსანდროულია“ და „მუჭურეთულის“ გადამამუშავება ადგილზე მომხდარიყო. მომზადდა შესაბამისი დოკუმენტი, რომელიც გულისხმობდა 2019 წლიდან ნედლეულის რეგიონიდან გატანის შეზღუდვას და ადგილზე გადამამუშავებას“, - აღნიშნა ლევან დავითაშვილმა.

მინისტრის ინფორმაციით, აღნიშნული მიზნის მისაღწევად, რამდენიმე წლის წინ დაიწყო ღვინის საწარმოების საგრანტო დაფინანსების პროგრამა, რათა გაზრდილიყო ადგილზე ტექნიკური შესაძლებლობები.

„შედეგად, გაიხსნა რამდენიმე ახალი მარანი, თუმცა ბოლო შეფასებით, ადგილზე არსებულ საწარმოების რესურსი 700 ტონას აღწევს. გასულ წელს რაჭის რეგიონში 1500 ტონამდე „ალექსანდროული“ და „მუჭურეთული“ გადამამუშავდა. ამ ფონზე, აღნიშნული სიმძლავრეების გათვალისწინებით, ადგილობრივ მოსახლეობას ყურძნის ჩაბარების პროცესში სირთულეები შეექმნება. ამიტომ, ამაზე კიდევ უნდა ვიმსჯელოთ, რათა მაქსიმალურად იყოს გათვალისწინებული ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესები. ამ თემაზე მუშაობა და დიალოგი ადგილობრივ მოსახლეობასთან ამ ეტაპზეც გრძელდება“, - აღნიშნა მინისტრმა.

• „ჩვენ მივიღეთ კანონი სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების შესახებ, შეიქმნა სააგენტო, რომელიც ხელს შეუწყობს ასეთი კოოპერატივების ჩამოყალიბებას. 1000-ზე მეტი ასეთი კოოპერატივია, ეს არის თვისობრივად ახალი ფორმა; ჩვენ უნდა შევძლოთ კოოპერატივების გაძლიერება, არა რაოდენობის გაზრდა, არამედ მათი გამსხვილება, როგორც ეს არის ევროპის ქვეყანებში“, - განაცხადა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ლევან დავითაშვილმა.

საქართველოს მასშტაბით 1111 სასოფლო-სამეურნეო სტატუსის მქონე კოოპერატივია რეგისტრირებული, რომელთა სწრაფი განვითარებისათვის შემუშავებულია და ხორციელდება არაერთი სახელმწიფო პროგრამა. რძის მწარმოებელი სასოფლო-სამეურნეო

კოორპორაციების მხარდაჭერის სახელმწიფო პროგრამაში 10 სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივია ჩართული. სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებში გაერთიანებულ 210-ზე მეტ მეზობელს, რომელთა საკუთრებაში არსებული საქონლის რაოდენობა 2000 ფურზე მეტს შეადგენს, შესაძლებლობა ეძლევა სტანდარტების დაცვით აწარმოონ რძის პროდუქტები. მევენახეობის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამაში 10 სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი ჩაერთო, რომელშიც გაერთიანებულია 204 მეზობელი, მობილიზებული ვენახის რაოდენობა 219 ჰა-ს შეადგენს. ყურძნის გადამამუშავებელი 5 კოოპერაციული საწარმო უკვე ამოქმედდა, 5 საწარმოს მშენებლობა მიმდინარე წელს დასრულდება. მაღალმთიან რეგიონებში სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული სათიბ-საძოვრების რაციონალური გამოყენების სახელმწიფო პროგრამაში, 2018 წელს 10 სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი ჩაერთო, რომელშიც გაერთიანებულია 300-ზე მეტი მეზობელი, მობილიზებული საქონლის რაოდენობა კი 2200 ფურს შეადგენს. მათ 25 წლიანი იჯარის უფლებით გადაეცემათ სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული სათიბ-საძოვრები და თანადაფინანსებით საქონლის საკვების წარმოებისათვის საჭირო სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა. დუშეთის მუნიციპალიტეტის უკანაფშავის ადმინისტრაციულ ერთეულში დასრულდა რძის მიმღებ-გადამამუშავებელი საწარმოს მშენებლობა, მიმდინარეობს საწარმოს აღჭურვა, საწარმო დღიურად 1,5 ტონა რძეს გადაამუშავებს.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებში საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვის და ბრენდირების სახელმწიფო პროგრამაში რეგისტრაცია მიმდინარეობს. აღნიშნული სახელმწიფო პროგრამა სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებისათვის საფრთხის ანალიზისა და კრიტიკული საკონტროლო წერტილების სისტემის (HACCP) დანერგვაში ფინანსურ მხარდაჭერას და მათთვის მარკეტინგული მასალების მომზადებას, ბრენდირებას ვულისხმობს.

• „თუ ჩვენ არ შევქმნით სამელიორაციო ინფრასტრუქტურას, ვერ შევინარჩუნებთ ნიადაგის ნაყოფიერებას და ვერც წარმოებას გავზრდით. მრავალწლიანი კულტურების გაშენების გეგმები იქნება ფუჭი, იმიტომ, რომ წყლის გარეშე, თანამედროვე რეალობაში ჩვენ ვერ ვანარმოებთ კონკურენტუნარიან სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციას“, - აღნიშნა ლევან დავითაშვილმა.

სასოფლო-სამეურნეო მიწების ფონდის გაზრდის მიზნით, სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის მასშტაბური სარეაბილიტაციო სამუშაოები მიმდინარეობს. სამელიორაციო სისტემების მოწესრიგება მნიშვნელოვნად ავითარებს სოფლის მეურნეობის სექტორს, უზრუნველყოფს და იზრდება საშუალო საპექტარო მოსავლიანობა.

2012-2018 წლებში, საქართველოს მასშტაბით, სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის 258 სარეაბილიტაციო პროექტი განხორციელდა. ბოლო 6 წლის განმავლობაში გატარებული დონისძიებების შედეგად, წყალუმრუნველყოფილია 127 000 ჰექტარი სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობი, ხოლო დრენირებული მიწის ფართობი 38 000 ჰექტარს შეადგენს. 2019 წელს მშენებლობა-რეაბილიტაციით დაგეგმილია სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის 53 გარდამავალი სარეაბილიტაციო პროექტის დაწყება. სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის სარემონტო სამუშაოები დაახლოებით 374 თბიქტზე ჩატარდება.

• პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ერთ-ერთი წყაროა ინვესტიციებისა. ჩვენ გვჭირდება მეტი და მეტი ინვესტიცია სოფლის მეურნეობაში იმისთვის, რომ მოხდეს მოდერნიზება და სტრატეგიული მიზნების შესრულება. სწორი საინვესტიციო გარემოს შექმნა ჩვენთვის ძალიან მნიშვნელოვანია.

„ვფიქრობ, რომ სწორად რეგულირდება

ახალ ორგანულ კანონში სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფლობის შესახებ საკუთრების საკითხი, რომელიც კიდევ უფრო ხელს შეუწყობს და პროგნოზირებადს გახდის ინვესტიციებს სასოფლო-სამეურნეო სექტორის მიმართულებით. ამ მხრივ, ჩვენი ქვეყნის მოსახლეობის მიმართ ადგილი პასუხისმგებლობა, რომ სასოფლო-სამეურნეო მიწების შენარჩუნება მოხდება ჩვენი ქვეყნის მოქალაქეებისთვის, არის გათვალისწინებული და ასევე დაშვებულია სივრცე სხვადასხვა ფორმით უცხოელების მონაწილეობისთვის, რომელიც არის სწორი და დაბალანსებული მიდგომა“, - ლევან დავითაშვილი.

• „დაიწყო მექანიზაციის ხელშეწყობის პროექტი, რომლის ფარგლებშიც, 50% თანადაფინანსებით უზრუნველყოფთ ყველა იმ ფერმერს, რომელიც დაინტერესებული იქნება სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკით“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

მინისტრის განცხადებით, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პრობლემაა სოფლად ტექნიკის არარსებობა. პრობლემის მოგვარების მიზნით, სამინისტრომ 2018 წელს დაიწყო აგროკრედიტითა და აგროლიზინგით მექანიზაციის დაფინანსება.

• „სურსათის უვნებლობის მიმართულებით მნიშვნელოვნად გააქტიურდა სამომხმარებლო ბაზრისა და საზოგადოებრივი კვების ობიექტების კონტროლი. არსებული მონაცემებით, კონტროლის მასშტაბი გაზრდილია, თუმცა კონტროლის გაზრდის პარალელურად მცირდება სამართალდარღვევები“, - განაცხადა მინისტრმა, ლევან დავითაშვილმა პარლამენტში გამოსვლისას.

საზოგადოების მაღალი ინტერესიდან გამომდინარე, მინისტრმა ყურადღება გაამახვილა სასმელი წყლის ნიმუშების კვლევის შედეგებზე და აღნიშნა, რომ ყოველწლიურად დიდი რაოდენობით ნიმუშის აღება ხდება.

„არსებული დარღვევები უკავშირდება იმ გამონაკვეთებს, რომლებიც მთავრობას აქვს. ეს არის წყალმომარაგების სისტემის რეაბილიტაცია. ამ კუთხით მჭიდროდ ვმუშაობთ რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროსთან“, - აღნიშნა ლევან დავითაშვილმა.

„ვეტერინარიის კუთხით, ბოლო წლებში ტენდენცია მნიშვნელოვნად არის გაუმჯობესებული და საქართველო რეგიონში სამაგალითო ქვეყანაა, რასაც აღიარებს ცხოველთა ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაცია. იმისათვის, რომ ცხოველური წარმოების სურსათი იყოს მიკვლევადი, ჩვენი მომხმარებელი იყოს დაცული, უვნებელი და დაშვებული საერთაშორისო ბაზრებზე, ინერგება კომპლექსური სისტემები. რეგიონულ ჭრილში ვაპირებთ საპილოტე პროექტის განხორციელებას, რომლის ფარგლებშიც რაჭა-ლეჩხუმი-ქვემო სვანეთის და მესტია დაავადებებისგან თავისუფალ ზონად გამოცხადდეს“, - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

• ლევან დავითაშვილი: „აზიური ფაროსანა კვლავ რჩება გამომწვევად და სახელმწიფო მასშტაბური დონისძიებებისთვის ემზადება. 2017 წელთან შედარებით, 2018 წელს მნიშვნელოვანი გაუმჯობესება გვქონდა, დაგროვდა გამოცდილება, გაავრცელდა საკვლე სამუშაოები“.

როგორც მინისტრმა აღნიშნა, 2019 წელს, ახლებური მიდგომებით მეტად შედეგიანები ვიქნებით.

მინისტრმა ასევე ყურადღება გაამახვილა თხილის სექტორში არსებულ გამოწვევებზე, რომელიც კომპლექსურია და სხვადასხვა დაავადებას უკავშირდება. ლევან დავითაშვილის განცხადებით, ამ კუთხით სამინისტრო აქტიურად მუშაობს თხილის მწარმოებელთა

ასოციაციასთან, სახელმწიფოს თანადაფინანსებით შექმნილია სპეციალური ჯგუფები, რომლებიც აღჭურვილია შესაბამისი ცოდნით, პრობლემით და ტექნიკური საშუალებებით, რომლებიც დაეხმარებიან მეთხილე ფერმერებს, რათა მათ მიიღონ მაღალი ხარისხის მოსავალი. აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლის პარალელურად, 2018 წელს მნიშვნელოვანი დონისძიებები განხორციელდა კალიის, ბზის ალურას

და ამერიკული თეთრ ჰეპელას სანინალმდეგოდ, რამაც ხელი შეუწყო მწვანე საფარის შენარჩუნებას და ეკონომიკური ზარალის თავიდან აცილებას.

მინისტრმა ასევე ხაზი გაუსვა სარეალიზაციო ბაზარზე პესტიციდებისა და აგროქიმიკატების ხარისხის კონტროლის გააქტიურებას.

„სახელმწიფოს მხრიდან რეაგირება მოხდა, როდესაც სპეციალური მმართველი დაინიშნა და მას კონკრეტული გეგმა დაესახა - გამოსწორდეს ეკოლოგიური მდგომარეობა, რაც გარკვეულწილად სრულდება“, - ლევან დავითაშვილი

• „ისევე როგორც RMG-ის შემთხვევაში, ჩვენ გვქონდა ძალიან მკაფიო მკაცრი მიწერილობა, რომელიც გულისხმობდა კონკრეტული კრიტიკული წერტილების გაუმჯობესებას, მუდმივ დაკვირვებას მიმდინარე პროცესებზე და ამის შედეგად მივიღეთ პირველი შედეგები იმ მიმართულებით. ვფიქრობ, რომ ასეთივე მკვეთრი ნაბიჯებია გადასადგმელი კომპანია GM-თან დაკავშირებით, თუმცა ეს არის შემკვიდრებითი პრობლემები. ზოგადად, ძირითად ინდუსტრიული ნიაღის მოპოვებაში ჩვენ გვაქვს მრავალი წლის დაგროვილი პრობლემა.“

„ეს იყო ადგილობრივი მოსახლეობის თხოვნა, რომ ადგილწარმოშობის ღვინის „ხვანჭარის“ სანედლეულო ყურძნის ჯიშების „აღმსახრეოლისა“ და „მუჭურეთულის“ გადამამუშავება ადგილზე მომხდარიყო“, - ლევან დავითაშვილი

„მომზადდა შესაბამისი დოკუმენტი, რომელიც გულისხმობდა 2019 წლიდან ნედლეულის რეგონიდან გატანის შემზღუდვას და ადგილზე გადამამუშავებას.

შედეგად, გაიხსნა რამდენიმე ახალი მარანი, თუმცა ბოლო შეფასებით, ადგილზე

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი გარემოს სპეციალურ მმართველთან მუშაობს, რომ მოხდეს გეგმის გადახედვა და დაჩქარება, აქ კონკრეტული საკითხები იყო ტრანსპორტირებასთან დაკავშირებით, რომელიც გულისხმობს, რომ უნდა იყოს დახურული ტრანსპორტით გადაზიდვა, გარე რეცხვის, ტრანსპორტირების ახალი სქემები მომზადდა. რა თქმა უნდა, ახალი საწარმო მოამზადეს, ააშენეს და დიდი ინვესტიციები განხორციელდა, რომელიც ეფექტიანად, გარემოზე ნაკლები ზემოქმედებით მოახდენს მადნის გადამამუშავებას. ეს ყველაფერი არის მიღწევა.

ჩვენ იმედი გვაქვს რომ მმართველობა დააჩქარებს და გაითვალისწინებს სამინისტროს შენიშვნებს და ერთობლივად უნდა დავძლიოთ ის გამოწვევები, რომელიც გვაქვს და მათ შორის, უნდა ვიფიქროთ სოციალურ-ეკონომიკურ გაუმჯობესებაზე, სხვადასხვა სასოფლო-სამეურნეო თუ ეკონომიკური საქმიანობის დაფინანსების ვალდებულებებზე.“ - ლევან დავითაშვილი

არსებული საწარმოების რესურსი 700 ტონას აღწევს. გასულ წელს რაჭის რეგიონში 1500 ტონამდე „აღმსახრეოლი“ და „მუჭურეთული“ გადამამუშავდა. ამ ფონზე, აღნიშნული სიმძლავრეების გათვალისწინებით, ადგილობრივ მოსახლეობას ყურძნის ჩაბარების პროცესში სირთულეები შეექმნება. ამიტომ, ამაზე კიდევ უნდა ვიმსჯელოთ, რათა მაქსიმალურად იყოს გათვალისწინებული ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესები. ამ თემზე მუშაობა და დიალოგი ადგილობრივ მოსახლეობასთან ამ ეტაპზე გრძელდება“, - აღნიშნა ლევან დავითაშვილმა.

„FOODEX JAPAN 2019“

ქართული ღვინის წარდგენა იაპონიის დედაქალაქ ტოკიოში, კვებისა და სასმელების საერთაშორისო გამოფენაზე „Foodex Japan 2019“ გაიმართა. გამოფენაზე საკუთარი პროდუქცია ქართული ღვინის მწარმოებელმა 14-მა კომპანიამ წარადგინა.

კვების პროდუქტებისა და სასმელების 44-ე საერთაშორისო გამოფენა „FOODEX JAPAN 2019“ ტოკიოში 5-8 მარტს ჩატარდა. ღვინის ეროვნული სააგენტოს ხელშეწყობით აღნიშნულ გამოფენაში ქართული ღვინის მწარმოებელ კომპანიებს მონაწილეობის მიღების შესაძლებლობა 2015 წლიდან ეძლევა. წლებიდან გამოფენაში

მონაწილეობენ შემდეგი კომპანიები: „ვიტე ვერა“, „თელიანი ველი“, „კახური“, „მეღვინეობა ხარება“, „წინანდლის ძველი მარანი“, „მეღვინეობა შილა“, „ბოლერო და კომპანია“, „თელავის ღვინის მარანი“, „ვაზისუბნის მამული“, „მეღვინეობა ჩელთი“, „მათრობელა ვაინსი“, „ბადაგონი“, „ჩიგოგიდე ვაინსი“ და „დეგლაძეების ღვინის კომპანია“.

„Foodex Japan“-ში მონაწილეობა იაპონიაში პროდუქციის პოპულარიზაციის, ბაზარზე შესვლის და დამკვიდრების, ასევე დისტრიბუტორი იაპონური კომპანიების მოძიების საუკეთესო გზას წარმოადგენს. „FOODEX JAPAN“ 1976 წლიდან ტარდება და ის აზიაში ერთ-ერთ ყველაზე მასშტაბურ გამოფენად ითვლება.

გამოფენის ფარგლებში, ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი კომპანიის „Red Bridge“-ს ხელმძღვანელმა, ღვინის მაგისტრმა კენიჩი თაშიმ ქართული ღვინის პრეზენტაცია-დეგუსტაცია იაპონელი ღვინის პროფესიონალებისთვის გამართა. ღვინისციებებს იაპონიაში საქართველოს ელჩის მოვალეობის შემსრულებელი არჩილ მაჭავარიანი და საელჩოს წარმომადგენელი დავით გოგინაშვილი დაესწრნენ.

ქართულმა ღვინომ იაპონიაში ბრილიანტის ჯილდო მიიღო

იაპონიაში, „საკურას“ კონკურსის უმაღლესი ჯილდო - „ბრილიანტი“ „მეღვინეობა ვაზიანის“ (ხაზი „მაყაშვილის ღვინის მარანი“) ღვინომ „ქისი 2017“ მოიპოვა. აღნიშნული ღვინო მიმდინარე წლის თებერვალში „საკურას“ კონკურსში „ორმაგი ოქროს“ მფლობელი გახდა და კონკურსის წესების თანახმად, წარდგენილი იყო ტოკიოში, კვებისა და სასმელების საერთაშორისო გამოფენაზე „Foodex Japan 2019“ უმაღლესი ჯილდოს - „ბრილიანტის“ (Diamond Trophy) მოსაპოვებლად.

„საკურას“ კონკურსის უმაღლესი ჯილდო „მევენახეობა ვაზიანის“ დირექტორს, ნათია მეტრეველს დღეს ტოკიოში, გამოფენაზე „Foodex

Japan 2019“ საზეიმო ვითარებაში გადაეცა. თებერვალში გამართულ საერთაშორისო კონკურსზე „საკურა“ სხვადასხვა დასახელების ქართულმა ღვინომ 24 ჯილდო - 2 ორმაგი ოქრო, 15 ოქრო და 7 ვერცხლის მედალი მოიპოვა. კონკურსი „საკურა“ (The 6rd „Sakura“ Japan Women’s Wine Awards 2019) მასშტაბური ღონისძიებაა, რომელიც წელს მეექვსედ ჩატარდა. მასში 33 ქვეყნის ოთხი ათასზე მეტი სხვადასხვა დასახელების ღვინო იყო წარმოდგენილი. კონკურსის ჟიური დაკომპლექტებულია იაპონიაში ღვინის სფეროში მოღვაწე ქალბატონებით - სომელიეებით, ღვინის მწერლებითა და ჟურნალისტებით.

მსგავს პრესტიჟულ კონკურსებში გამარჯვება ხელს შეუწყობს როგორც კონკრეტული კომპანიის, ასევე ზოგადად ქართული ღვინის ცნობადობის გაზრდას, პოპულარიზაციასა და დამკვიდრებას იაპონიის მნიშვნელოვან საექსპორტო ბაზარზე, სადაც ღვინის ეროვნული სააგენტო მარკეტინგულ ღონისძიებებს 2014 წლიდან ახორციელებს. იაპონიაში ქართული ღვინის პოპულარიზაციისა და ცნობადობის გაზრდის მიზნით, 2019 წლის 10 მარტიდან 7 მაისამდე მასშტაბური პროექტი „საქართველო - ღვინის სამშობლო“ განხორციელდება.

ქართული ღვინის ექსპორტი 13%-ით გაიზარდა

2019 წლის იანვარ-თებერვალში საქართველოდან მსოფლიოს 32 ქვეყანაში 12,2 მლნ ბოთლი (0,75 ლ) ღვინო ექსპორტირებული, რაც 2018 წლის ამავე მაჩვენებელს 13%-ით აღემატება. ექსპორტირებული ღვინის ღირებულება 30 მლნ აშშ დოლარს აღწევს, რაც 2018 წლის ანალოგიურ მონაცემზე 21%-ით მეტია. ქართული ღვინის გადაზიდვები გაზრდილია როგორც ამერიკის, ისე აზიის, ევროპისა და ტრადიციული ბაზრების მიმართულებით. აღსანიშნავია პოლონეთის ბაზარი, რომელმაც ექსპორტიორი ქვეყნების სიაში მეხუთედან მესამე ადგილზე გადაინაცვლა.

ექსპორტიორი ქვეყნების ხუთეულია:

- რუსეთი (8688854)
- უკრაინა (976482)
- პოლონეთი (628022)
- ჩინეთი (600783)
- ყაზახეთი (346152).

წლის დასაწყისში, სხვადასხვა მოცულობის ღვინის ექსპორტი 115-მა კომპანიამ განახორციელა.

ამასთან, მსოფლიოს 13 ქვეყანაში ექსპორტირებულია 4,2 მლნ ბოთლი (0,5 ლ) ბრენდი, რაც 89%-ით აღემატება 2018 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. მსოფლიოს 10 ქვეყანაში ექსპორტირებულია 85,4 ათასი ბოთლი (0,5 ლ) ჭაჭა, ექსპორტის ზრდამ 188% შეადგინა.

ექსპორტი გაზრდილია ქართული ღვინის სტრატეგიულ ბაზრებზე: პოლონეთი - 42% (628022), ჩინეთი - 7% (600783), და აშშ - 1032% (128145); ასევე ევროპის მიმართულებით: ლიტვა - 75% (104616), საფრანგეთი - 24% (17406), შვედეთი - 313% (9000), ბელგია - 6% (4500), ტრადიციულ ბაზრებსა და აზიის მიმართულებით: რუსეთი - 17% (8688854), ბელარუსი - 1389% (80394), ამერბაიჯანი - 8% (8814), მონღოლეთი - 189% (66012) და სხვა.

მთლიანობაში - ღვინის, ბრენდის, ჭაჭის, ჩამოსასხმელი ბრენდის და საბრენდე სპირტის ექსპორტის შედეგად მიღებული შემოსავლები 43,6 მლნ აშშ დოლარს გადააჭარბა, ზრდა 2018 წლის იანვარ-თებერვლის მაჩვენებელთან შედარებით 13%-ს აღწევს.

პირველი მარტიდან სურსათის ეტიკეტირების ახალი წესი ამოქმედდა

სურსათის ეროვნული სააგენტო

რეგულაციის მიზანია, მომხმარებელმა მიიღოს დეტალური ინფორმაცია სარეალიზაციო ქსელში განთავსებული სურსათის შესახებ, რაც ადამიანის ჯანმრთელობისა და უფლებების დაცვისკენ არის მიმართული.

ახალი რეგულაციით, გაიზარდა ეტიკეტზე დასატანი სავალდებულო ინფორმაციის ჩამონათვალი, კერძოდ, ეტიკეტზე განთავსდება ინფორმაცია სურსათის უვნებლობისა და კვებითი ღირებულების შესახებ, რადგან გარკვეულ შემთხვევებში, სურსათის შემადგენლობა შესაძლოა საზიანო იყოს სპეციფიკური მომხმარებლისათვის; ინგრედიენტები; ალერგენებთან დაკავშირებული ინფორმაცია უნდა განთავსდეს განსხვავებული ფორმით, რაც განსაკუთრებული კვებითი რეჟიმის მქონე მომხმარებელს სწორი არჩევანის შესაძლებლობას მისცემს.

განისაზღვრა ეტიკეტზე განთავსებული ინფორმაციის შრიფტის ზომა და სურსათის შესახებ ინფორმაციის ფორმა (ზუსტი, მკაფიო, მომხმარებლისათვის ადვილად გასაგები) და ადგილი (თვალსაჩინო).

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და ბიზნესსექტორს შორის მიღწეული შეთანხმების საფუძველზე, დახლზე განთავსებულ პროდუქციაზე ვადის ამონურვამდე გავრცელებულია გარდამავალი პერიოდის რეგულაცია და კომპანიებს მიეცემათ მისი რეალიზების შესაძლებლობა.

ბიზნესსექტორისთვის მომზადებულია სახელმძღვანელო მითითებები მომხმარებლისათვის სურსათის შესახებ ინფორმაციის მიწოდების თაობაზე, რომელიც განთავსებულია გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და სურსათის ეროვნული სააგენტოს ვებგვერდებზე.

ტექნიკური რეგლამენტი ევროკავშირთან „დრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ“ (DCFTA) შეთანხმების შესაბამისად მომზადდა.

ეროვნული სატყეო სააგენტო მბეჭდავი ქერქიჭამიას წინააღმდეგ ბრძოლოს სამუშაოებს აგრძელებს

სამცხე-ჯავახეთის ტყის ფონდის ტერიტორიაზე არსებულ ნაძვნარ კორუმბში მავნებელი-მბეჭდავი ქერქიჭამია Ips typographus მასიურადაა გავრცელებული, რომელიც ჯერ კიდევ გასული საუკუნის 50-იან წლებში შემოყვანილი იყო ხე-ტყის და საგრძნობლად დააზიანა ტყეების ხარისხი. სულ 2013-2018 წლებში დაჭერილი და განადგურებული იქნა 15 მილიონამდე ქერქიჭამია. ასევე, აუცილებელია ხმელი და დაავადებული

ხეების ფართობიდან გამოტანა, რაც ხორციელდება სანიტარული ჭრების საშუალებით. ეროვნული სატყეო სააგენტო ბორჯომის პლატოს ტერიტორიაზე, სანიტარულ ჭრებს 2016 წლიდან 269 ჰა ფართობზე ახორციელებს. სანიტარული ჭრების დანიშნულებაა დაავადებული ტყის კორუმბების გაჯანსაღება. ჭრაში ინიშნება ისეთი ხეები, რომელთა ადგილზე დატოვება განაპირობებს მავნებელ-დაავადებების გავრცელებას.

სამცხე-ჯავახეთის ტერიტორიაზე (ახალციხის, ასპინძა-ახალქალაქის, ადიგენის, ბორჯომისა და ბაკურიანის ტყეებში), 26000 ჰა ფართობზე, ეროვნული სატყეო სააგენტოს მიერ 2013 წელს განხორციელდა ტყეებში მავნებლის გავრცელების შესწავლა. მიღებული დასკვნების საფუძველზე დაიგეგმა ბრძოლის ღონისძიებები. მთელ ტერიტორიაზე განთავსდა ფერომონიანი მწერმჭერები, მუდმივად ტარდებოდა მონიტორინგი, მწერმჭერებში მავნებლის შეგროვება და განადგურება. აღნიშნული ღონისძიება გაგრძელდება 2019 წელსაც.

სანიტარული ჭრის ჩატარების შემდეგ, ტყეების მდგომარეობის გაუმჯობესება საგრძნობლად შეესაძლებოდა. ასევე, სააგენტოს მეტყვევ სპეციალისტების მიერ, ხორციელდება ტყის აღდგენის ღონისძიებები. 2017 წლიდან მიმდინარეობს ტყის ბუნებრივი განახლების ხელშეწყობა 27,7 ჰა ფართობზე. ამ ღონისძიებების შემდეგ ხდება

ტყეებში სანიტარული ჭრების შედეგად გამოთავისუფლებული ადგილების შევსება და შესაბამისად, ტყის კორუმბების შემადგენლობის გაუმჯობესება.

ჩვენი მესყავეები

გიორგი ბარაჩიკიძე
ეროვნული სატყეო სააგენტოს
მათემატიკური-ინფორმაციული

მეტყვევ-ენტომოლოგის პროფესია თავად ავირჩიე. მშობლებთან ბევრი ვიკამათე, მაგრამ ჩემი გავიტანე. 26 წლის ვარ. ეროვნულ სატყეო სააგენტოში უკვე მეოთხე წელია ვმუშაობ და არასოდეს მიფიქრია, რომ პროფესიის არჩევანში შეცვდი. კითხვაზე, რომ არა მეტყვევ, ვინ ვიქნებოდი, პასუხი არ მაქვს, რადგან სხვა საქმეში საკუთარი თავი ვერ წარმომიდგენია.

ტყეების სიჯანსაღის შენარჩუნება ჩემი მთავარი საზრუნავია. ვხუმრობ ხოლმე, ბაბუა მეტყვევ მყავდა, ბებია - ენტომოლოგი, მე კი, მეტყვევ-ენტომოლოგი გავხდი. მეტყვევები მეხუმრებიან და ჭიადების სპეციალისტს მეძახიან, რადგან რეგიონებში ფართობების შესასწავლად ჩავდივართ თუ არა, ჭიადებს დავძებ.

რაც ძალიან მადარდებს ის არის, რომ დარგით ახალგაზრდები არ ინტერესდებიან, ახალგაზრდა სპეციალისტები აღარ გვყავს. ჩვენ ტყეებს კი მოვლა და სწორად მართვა სჭირდება. ისინი ჩვენი ქვეყნის განსაკუთრებული საგანძურია. ხშირად ვივსებთ სიამაყის გრძობით, მეც რომ შემაქვს ჩემი მოკრძალებული წვლილი მის დაცვა-განახლებაში.

ზურა შოშიაშვილი - მათემატიკური

პროფესიით მეტყვევ ვარ. ბავშობიდან განსაკუთრებით მიყვარდა ბუნება, მაგრამ მეტყვევობაზე არ მიფიქრია. თბილისის სასულიერო სემინარია დავამთავრე. თუმცა, შემდეგ ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტში ჩავაბარე და პროფესიად სწორედ მეტყვევობა ავირჩიე. სტაჟირება სატყეო სააგენტოში გავიარე, რის შემდეგაც მუშაობა მოვლ-აღდგენის სამმართველოში დავიწყე. ჩემი უშუალო მოვალეობა იყო, ბევრი ხე დამერგო და ჩემი მოკრძალებული წვლილი შემეტანა ტყისთვის სიცოცხლის გაგრძელებაში.

ყველაზე მძიმედ მახსენდება 2008 წლის ნახანძრალი ტყე ბორჯომში. შემზარავი და შოკისმომგვრელი იყო. ეს ემოცია რომ გადავლახე, უფრო მეტი ენერჯია გაჩნდა, მეტი სურვილი, რომ ამ უღამამეს ადგილს პირვანდელი სახე დაუბრუნოთ, რომ ტყე დაიბადოს თავიდან. ხოდა ამისათვის ძალას და ენერჯიას არ ვიშურებ.

ვისურვებდი, რაც შეიძლება მეტმა ახალგაზრდამ აირჩიოს მეტყვევის პროფესია, მეტი ახალგაზრდა მეტყვევ გვყავდეს. ჩვენს ტყეებს მზრუნველები სჭირდება.

გიორგი მამადაშვილი
მათემატიკური-ინფორმაციული

რადგან მეტყვევ-ენტომოლოგის პროფესია პრიორიტეტული არ იყო, ამიტომ ჩემი ოჯახის წევრები და ახლობლები ჩემს გადანაცვლებას პროფესიის არჩევასთან დაკავშირებით, დიდი აღფრთოვანებით არ შეხვდნენ.

მე კი ბავშობიდან ვიყავი დაინტერესებული ბუნებით, ტყით, ჩვენი განსაკუთრებული ბიომრავალფეროვნებით. გადანონა ამ ინტერესმა ყველა წინააღმდეგობა და ჩავაბარე ბიოლოგიურზე, შემდეგ ეკოლოგიურზე. მთელი სტუდენტობის პერიოდი ექსპედიციებში და სავლელ კვლევებში გავატარე.

სავლელ სამუშაოს დროს, როდესაც ტყეში ვარ, გასაოცარი სიმყუდროვის გრძობა მეუფლება. დღეს საქართველოს ბევრი ენტომოლოგი არ ჰყავს. ჩვენი ქვეყნის საგანძურის, ტყის შენარჩუნებას კი ბევრი მზრუნველი სჭირდება. რაც უფრო მეტი ახალგაზრდა აირჩევს მეტყვევ-ენტომოლოგის პროფესიას, მით უფრო მეტად დაცული იქნება ჩვენი ტყეები. რაც შეხება პროფესიის პრიორიტეტულობას, დღეს, ვფიქრობ, ჩემი პროფესია პრიორიტეტული გახდა, რადგან ყველა თანხმდება, რომ ტყეს განსაკუთრებული დაცვა სჭირდება.

ლარი ჭოჭუა
დამსახურებული მათემატიკური

ბავშობიდან ეწიობაზე ვოცნებობდი - ადამიანების ჯანმრთელობაზე ზრუნვა განსაკუთრებულად კეთილშობილური საქმეა. სკოლის დამთავრების შემდეგ, გარკვეული გარემოების გამო, სამედიცინო სწავლის გაგრძელება ვეღარ შევძელი. არჩევანი სატყეო ფაკულტეტზე გავაკეთე. ბუნება ბავშობიდან მიყვარს. ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ მოხვდი სანარმოში, რომელიც მაშინდელი საბჭოთა კავშირის მასშტაბით არსებული ტყეების შესწავლის სამუშაოებს ახორციელებდა. ყველანაირ ტყეში მომინია მუშაობა - ტაიგის, ჩრდილოეთის, მთის ტყეებში, შესაბამისად, ბევრი რამ ვისწავლე და პროფესიული ცოდნა გავიღრმავე. დღეს კი უკვე დამსახურებული მეტყვევ ვარ.

NESTLÉ, DANONE, FERRERO ROCHER და კიდევ ათამდე მსოფლიოს ლიდერი კომპანია, სამეგრელოში მოყვანილი თხილით მარაგდება

სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტოს მიერ განხორციელებული სახელმწიფო პროგრამების ხელშეწყობით, 2017 წელს, ზუგდიდში, შპს „nuts.ge“-მ თხილის წარმოება დაიწყო. საწარმოში, ჯამურად, 2,400,000 ლარის ინვესტიცია განხორციელდა და 77 ადგილობრივი მაცხოვრებელი დასაქმდა. სრულად ამოქმედების შემთხვევაში, საწარმოს წელიწადში 2000 ტონა თხილის გადამამუშავების რესურსი აქვს.

საწარმოს ხელმძღვანელის, მამუკა ბერიშვილის თქმით, მიუხედავად იმ გამოწვევებისა, რაც ბოლო წლებში რეგიონში თხილთან დაკავშირებით დაფიქსირდა, შპს „nuts.ge“ წელიწადში სტაბილურად 800-1000 ტონა ხარისხიან თხილს ამუშავებს და ისეთი მსოფლიო ბრენდების, პარტნიორია როგორც Nestlé, DANONE, Ferrero Rocher და ა.შ.

საწარმო ნედლეულს სამეგრელოს, გურიისა და იმერეთის რეგიონის მსხვილი და მცირე მეურნეობების მქონე ფერმერებისგან იბარებს, რომელთა რაოდენობაც ჯამში 200-ზე მეტ ბენეფიციარს აღწევს. მნიშვნელოვანია, რომ წელს, მიკვლევადობის სრული ჯაჭვის შესაქმ-

ნელად, სამეგრელოს მუნიციპალიტეტებში თხილის ადგილობრივ შემგროვებელი პუნქტები გაიხსნება, რაც ადგილობრივ ფერმერებს უფრო გაუადვილებს პროდუქტის რეალიზაციას.

საწარმოს ხელმძღვანელი იმედოვნებს, რომ მსოფლიოში თხილზე მოთხოვნის ზრდასთან ერთად, ქართველი ფერმერები მეტად დაინტერესდებიან თხილის კულტურის გაშენებით და სწორად მოვლით, რაც მათ სტაბილურ შემოსავალს გაუჩენს.

როგორც ხელმძღვანელმა განაცხადა, წელს პირველად საწარმოში ნუშის მცირე მოცულობით გადამამუშავებაც დაიწყო. უახლოეს მომავალში იმედოვნებენ, რომ სახელმწიფო პროექტის „დანერგე მომავალი“ დახმარებით, სანამ გაშენებული ნუშის ბაღები მსხმოიარობაში შევა, ამ ახალ მიმართულებასაც ბოლომდე აითვისებენ.

მამუკა ბერიშვილის თქმით, რომ არა სახელმწიფოს თანადაფინანსება, ასეთ მოკლე დროში წარმატებული ბიზნესის აწყობა წარმოდგენილი იქნებოდა.

დღეს, აღნიშნული თხილის საწარმო BRC -AA საერთაშორისო სერტიფიკატის მფლობელია და მსოფლიოს ოთხივე კონტინენტზე ექსპორტს წარმატებით ახორციელებს.

სოფელ ვარდისუბანში დაბადებული ღვინო მსოფლიოს 10-ზე მეტ ქვეყანაში გადის ექსპორტზე

2014 წელს, კახეთში, თელავის მუნიციპალიტეტის სოფელ ვარდისუბანში, სახელმწიფოს ხელშეწყობით, „ერთიანი აგროპროექტის“ ფარგლებში, ყურძნის გადამამუშავებელი საწარმო შპს „ვინივერია“ ამოქმედდა.

საწარმოს ხელმძღვანელის, ზვიად გურაშვილის განცხადებით, ღვინის წარმოება მცირე მარაგში 2014 წელზე ბევრად უფრო ადრე დაიწყო; შეღავათიანი აგროკრედიტის დახმარებით კი, როგორც გადამამუშავების სიმძლავრის, ასევე ხარისხის გაზარდა შეძლო. დღეს „ვინივერია“ წელიწადში 150 ტონა ყურძენს ამუშავებს და, შესაბამისად, 150,000 ბოთლ ღვინოს, „ვინივერიას“ ბრენდის სახელით, მსოფლიოს 10-ზე მეტ ქვეყანაში აგზავნის. მოთხოვნა მზარდია და ამის მიზეზად ზვიად გურაშვილი ყურძნის მიღება-გადამამუშავებელ პოტენციურ ბენეფიციარების ვენახებზე პერიოდულ მონიტორინგს ასახელებს, რაც საშუალებას აძლევს მეტი ინფორმაცია ჰქონდეს შემოდგომაზე მოწვეულ ყურძენზე. აღნიშნული განაპირობებს საბოლოო პროდუქტის, ღვინის მაღალ ხარისხს. საფერავი, ქისი, რქაწითელი - ამ სამი ჯიშის ყურძენს საწარმო ამხეტის და თელავის მუნიციპალიტეტების, დაახლოებით, 100 მცირე ფერმერული მეურნეობებიდან იბარებს.

როგორც თავად საწარმოს დირექტორი აღნიშნავს, ის ფაქტი, რომ მცირე ფერმერებისგან იბარებენ ყურძენს, საწარმოს აძლევს შესაძლებლობას, განსაკუთრებული ნიშური პროდუქტი შექმნას. საწარმოში მუდმივად 15 ადგილობრივი მაცხოვრებელია დასაქმებული.

ზვიად გურაშვილის განცხადებით, ჯამში, საწარმოს ასამოქმედებლად, 3 მილიონ ლარამდე ინვესტიცია განხორციელდა. 4 წლის თავზე „ვინივერია“ სრულად დაფარა შეღავათიანი აგროკრედიტის ფარგლებში აღებული საბანკო ვალდებულებები. საწარმოში გადამამუშავებული ყურძნის 80% ევროპული ტექნოლოგიით, ხოლო 20 % ქვეყნში, ტრადიციული წესით ღვინდება. ღვინის გარდა, ქართულ და საექსპორტო ბაზარზე დიდი მოწონებით სარგებლობს „ვინივერიას“ მიერ წარმოებული ჯაჭა, რომელიც ბაზარზე „ჯანიანის“ სახელით არის ცნობილი.

ზვიად გურაშვილის თქმით, დღეს მიუხედავად მსოფლიო ბაზარზე არსებული მაღალი კონკურენციისა, ქართული ღვინო საკუთარ ადგილს იმკვიდრებს საერთაშორისო ბაზრებზე, რაც, თუნდაც მისი საწარმოს, „ვინივერიას“ მაგალითის გათვალისწინებით, დიდწილად განაპირობა სახელმწიფო პროგრამების სწორად და ეფექტიანად გამოყენებამ.

ახალი ხილ-ბოსტნეულის შენახვითი სამაცივრო კომპლექსი ამოქმედდა

გორის მუნიციპალიტეტის სოფელ ძვერაში ხილ-ბოსტნეულის შენახვითი ახალი საწარმო ამოქმედდა. თანამედროვე სტანდარტებით აღჭურვილი სამაცივრო მეურნეობა შპს „აგროქართლი“ სახელმწიფოს დახმარებით, „ერთიანი აგროპროექტის“ ფარგლებში შეიქმნა. საწარმოს შექმნის ფინანსური მხარდაჭერა „სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავებელი და შენახვითი საწარმოების თანადაფინანსების პროექტის“ ფარგლებში მოხდა. საწარმოში ჯამურად 1,700,000 ლარამდე ინვესტიცია განხორციელდა, აქედან, 600,000 ლარი გრანტია, 845,000 ლარი შეღავათიანი აგროკრედიტი, ხოლო დანარჩენი თანხა ბენეფიციარის ინვესტიცია. გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის

მინისტრის პირველმა მოადგილემ გიორგი ხანიშვილმა, სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტოს დირექტორთან პაატა შეყელაძესთან და შიდა-ქართლის რეგიონის გუბერნატორთან გიორგი ხოჯევანიშვილთან ერთად გახსნა სამაცივრო კომპლექსი და საწარმოო პროცესს გაეცნო. სამაცივრო კომპლექსში წელიწადში 700 ტონა სხვადასხვა ხილ-ბოსტნეულის შენახვა შესაძლებელია. პროდუქციის რეალიზაცია გათვლილია ადგილობრივ ბაზარზე. სამაცივრო კომპლექსში მუდმივად 5 ადგილობრივი მაცხოვრებელია დასაქმებული ხოლო სეზონურად ემატება 10 ადამიანი. კომპანიაში 2019 წლის ბოლომდე, სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტოს მხარდაჭერით, სურსათის

უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტის - HACCP-ის დანერგვა იგეგმება.

2013 წლიდან დღემდე, სახელმწიფოს დახმარებით, „ერთიანი აგროპროექტის“ ფარგლებში, 187 ახალი საწარმო დაფინანსდა. საიდანაც, შიდა-ქართლის რეგიონში შეიქმნა 22 ახალი საწარმო. სახელმწიფოს ფინანსურმა მხარდაჭერამ მენარმეებს დამატებითი ბიძგი მისცა, წარმოების განვითარება-გაფართოებისთვის. სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო ახორციელებს „ერთიანი აგროპროექტს“, რომელიც გათვლილია გრძელვადიან განვითარებაზე და მისი მიზანია ისეთი გარემოს შექმნა, რომელიც ხელს შეუწყობს სოფლის მეურნეობაში კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, მაღალხარისხიანი პროდუქციის წარმოების სტაბილურ ზრდას, სურსათის უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვას.

ბაკურიანში გაფხულიდან ახალი სასტუმრო კომპლექსი აშენდება, რომლის მშენებლობაც ორმა ახალგაზრდა ქალბატონმა ირინა მშვენირაძემ და ნინო ირემაშვილმა ევროკავშირის გრანტის დახმარებით დაიწყეს.

კომპლექსი სამ 11-ნომრიან კოტეჯს აერთიანებს და ერთდროულად მინიმუმ 22 ადამიანს მოემსახურება.

„კოტეჯების მშენებლობა უკვე დასრულებულია, დარჩენილია სარემონტო სამუშაოები, რომელიც გაზაფხულიდან განახლდება. კოტეჯები სამზარეულოთი და სველი წერტილებითაა აღჭურვილი. სასტუმრო ბავშვიან ოჯახებსა და ახალგაზრდებზეა გათვლილი. სურვილის შემთხვევაში, სტუმრებს სამჭერად კვებასაც შევთავაზებთ“, - განაცხადა ირინა მშვენირაძემ.

კომპლექსში ჯამში 300 ათას ლარზე მეტი ინვესტიცია ჩაიდება, საიდანაც 180 ათას ლარზე მეტი დამფუძნებლების პირადი ინვესტიცია, ხოლო 120 ათასი ლარი - ახალგაზრდა მენარმეების მხარდაჭერის პროგრამის - „ახალგაზრდა მენარმე“ თანადაფინანსება იქნება.

სახელმწიფო პროგრამა იმ საქართველოს მოქალაქეობის მქონე ახალგაზრდებისთვის არის განკუთვნილი, რომელთაც ბიზნესის საქართველოში განხორციელება სურთ.

პროგრამას „სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო“ დანიის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (DANIDA) დაფინანსებით ახორციელებს.

მარნეულში ხრამ არხის სარწყავ სისტემაზე სამუშაოები მიმდინარეობს

მარნეულის მუნიციპალიტეტში ხრამ არხის სარწყავი სისტემის მაგისტრალური არხის დაზიანებული მონაკვეთის რეაბილიტაცია მიმდინარეობს.

სარემონტო სამუშაოები უტარდება არხის 12 კმ-მდე სიგრძის მონაკვეთს, რომლის ძირი და ფერდები არმატურის ბადითა და მონოლითური ბეტონით ეწყობა.

რეაბილიტაცია უტარდება, ასევე, სარწყავი სისტემის წყალგამშვებ ნაგებობებს, ხიდებსა და აკვედუკს.

აღნიშნული მონაკვეთის აღდგენა სოფელ ხიზილაჯლოს, ქ.მარნეულის, საბირკენდისა და ალგეთის 4 075 ჰექტარი მიწის ფართობის მორწყვას გააუმჯობესებს.

სარეაბილიტაციო სამუშაოებისათვის 2,140,624 ლარია გამოყოფილი.

ქვემო ქართლში, ასევე, მიმდინარეობს იმირასანის, აღმაშენებლისა და ბარათაანთ არხის სარწყავი სისტემების რეაბილიტაცია, რომლის დასრულების შემდეგ წყალუზრუნველოფილი გახდება დამატებით 1370 ჰექტარი სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობი, ხოლო სარწყავი წყლის მიწოდება 4485 ჰექტარზე გაუმჯობესდება.

ქვემო სამგორის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაცია მიმდინარეობს

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შპს „საქართველოს მელიორაცია“ კახეთში, ქვემო სამგორის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაციას ახორციელებს.

მიმდინარეობს წყალგამანაწილებელი არხის 9 კმ სიგრძის მონაკვეთის რეაბილიტაცია.

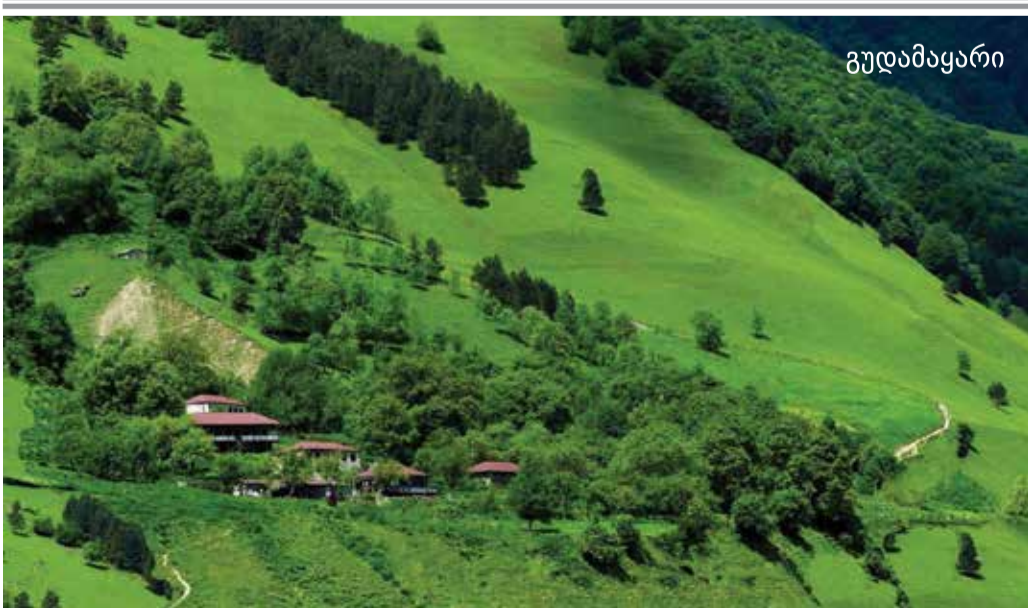
სამუშაოების ფარგლებში მოეწყო სხვადასხვა დიამეტრის ფოლადის მილები; ამ დროისთვის მიმდინარეობს მილხიდების, მონოლითური ბეტონის წყალგამშვები ჭებისა და ღარების

საყრდენი ფილების მონტაჟის სამუშაოები.

ტერიტორია დაფარული იყო მცენარეებითა და ბუჩქნარით, ამორტიზებული არხი წლების მანძილზე არ ფუნქციონირებდა. ტერიტორიის განმწმენდისა და მოწესრიგების პარალელურად, ეწყობა საექსპლუატაციო გზა.

ქვემო სამგორის სარწყავი სისტემის მაგისტრალური არხის ახალმონყობილი მონაკვეთი საგარეოს მუნიციპალიტეტში დამატებით 325 ჰექტრამდე სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობს მორწყავს.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ გუდამაყრის ხეობაში არაგვი ჰესი და არაგვი 1 ჰესის მშენებლობაზე უარყოფითი გადაწყვეტილება გასცა

გუდამაყარი

„პროექტი სამინისტრომ ზედმიწევნით დეტალურად განიხილა. ჩვენ ენერჯეტიკის პოტენციალის გამოყენებას დიდ პრიორიტეტად მივიჩნევთ, მაგრამ ეს არ უნდა ხდებოდეს ბუნების ხარჯზე. ჩვენ ვერ დავინახეთ სათანადო დასაბუთება წარმოდგენილ პროექტებში. ამიტომ, ეს ჰესები ასეთი პროექტებით ვერ განხორციელდება. ის წინააღმდეგობაში მოდის სამინისტროს მიერ პარლამენტში ინიცირებულ კანონპროექტთან, რაც უკავშირდება არაგვის დაცული ლანდშაფტის შექმნას ამ ტერიტორიაზე. სამინისტრომ მიიღო გადაწყვეტილება და კომპანიას უარი ეთქვა ჰესების მშენებლობაზე. „არაგვი ჰესი და არაგვი 1 ჰესი“ საფრთხეს უქმნიდა იმ ლანდშაფტის ბუნებრივ მემკვიდრეობის შენარჩუნებას რაც ამ ხეობაშია, ვსაუბრობ ფლორის უნიკალურობაზე, ნითელი ნუსხის სახეობებზე და ა.შ.“ - განაცხადა ლევან დავითაშვილმა.

ჰესის განთავსება გეგმარებითი დაცული ტერიტორიების საზღვრებში გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების რისკების შეფასების გარეშე დაიგეგმა. ასევე არ შეფასდა გეგმარებით დაცულ ტერიტორიაზე ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობის ზეგავლენის ასპექტები.

აღსანიშნავია, რომ არაგვის გეგმარებითი დაცული ლანდშაფტი იქმნება გუდამაყარში, ფშავსა და პირაქეთა ხევსურეთში ბიოლოგიური მრავალფეროვნებით, ისტორიული და კულტურული თვალსაზრისით გამორჩეული ტერიტორიების დაცვის, აღდგენის და გონივრული გამოყენების მიზნით.

ფშავ-ხევსურეთში წარმოდგენილი ფლორის 20-ზე მეტი სახეობა შესულია საქართველოს ნითელ ნუსხაში. ფშავ-ხევსურეთის ფლორა შეიცავს საქართველოს 11 და კავკასიის 230-ზე მეტ ენდემურ სახეობას, რაც ნიშნავს, რომ ფშავ-ხევსურეთში გავრცელებულ მცენარეთა სახეობების 22.5% საქართველოს ან კავკასიის ენდემია. გარდა ამისა, მინიმუმ 8 მათგანი მეტად იშვიათი სახეობების კატეგორიას განეკუთვნება.

პრომეთეს მღვიმე

თუ გსურთ, იმოგზაუროთ საქართველოში და მიიღოთ წარუშლელი შთაბეჭდილებები ამ მოგზაურობიდან, ერთ-ერთი პირველი ადგილი, რომელიც უნდა მოინახულოთ, ეს პრომეთეს მღვიმეა. პრომეთეს, ან იგივე ყუმისთავის, მღვიმე მსოფლიოს მასშტაბით გამორჩეული სილამაზის ბუნების ძეგლია. მისი ასაკი დაახლოებით 60-70 მილიონი წელია. სტალაქტიდებისა და სტალაგმიტების გასაოცარი ნაღვენთი ფორმებით მორთული ეს კარსტული მღვიმე, კიდევ ერთხელ დაგარწმუნებთ ბუნების უსაზღვრო შესაძლებლობებში და გამოგზაურებთ ბლაპრულ სამყაროში.

პრომეთეს მღვიმე მდებარეობს წყალტუბოს რაიონის სოფელ ყუმისთავში, მდინარე ყუმის აუზში. იგი ქალაქ ქუთაისიდან 20 კმ-ით, ხოლო ქ. თბილისიდან - 240 კმ-ით არის დაშორებული. დღესდღეისობით, მღვიმე ტურისტული თვალსაზრისით საკმაოდ კეთილმოწყობილია. აქ შესაძლებელია 1420 მეტრი სიგრძის ბილიკის გავლა, 6 დარბაზის დათვალიერება და სანაოსნო ტურით გასეირნება გამდინარე ნაკადზე. ასევე, ავტობატარებლით მღვიმის გამოსასვლელიდან ადმინისტრაციულ შენობამდე გადაადგილება. აქ მრავალი სამუშაო ჩატარდა იმისათვის, რომ ეს ადგილი სანახავად, დასათვალიერებლად თქვენთვის ხელმისაწვდომი ყოფილიყო და მღვიმე რეგიონისა თუ მთლიანად ქვეყნის ერთ-ერთ სავიზიტო ბარათად ექცია. თუმცა, მიუხედავად მისი ასეთი სიდიადისა და სილამაზისა მღვიმის შესახებ გასული საუკუნის 80-იან წლებამდე არაფერი იყო ცნობილი.

1983 წლის 15 ივლისს ვახუშტი ბატონიშვილის სახელობის გეოგრაფიის ინსტიტუტის სპელეოლოგიური ექსპედიციის წევრებმა, ჯუმბერ ჯიშკარიანმა, ამირან ჯამრიშვილმა, ვახტანგ ვაპანაძემ და თამაზ ქობულაშვილმა, სოფელ ყუმისთავთან ახალი მღვიმე აღმოაჩინეს. საინტერესოა, რომ მისი შესასვლელი მანამდეც იყო ცნობილი ადგილობრივი მოსახლეობისთვის, თუმცა, უშუალოდ მღვიმის აღმოჩენა და გამოკვლევა მხოლოდ ამ ექსპედიციის შემდეგ მოხერხდა. 1985 წელს დაიწყო მღვიმის საექსკურსიო ობიექტად მოწყობა და 1989 წლისთვის უკვე მზად იყო საექსკურსიო მარშრუტი, 150 მეტრის სიგრძის გვირაბი

გამოსასვლელში და აგრეთვე დაინყებელი იყო ადმინისტრაციული და ტურისტული ცენტრის მშენებლობა. სამწუხაროდ, 1990 წელს პროექტი შეჩერდა და მღვიმე დაიხურა. მხოლოდ 2007 წელს განახლდა მღვიმეზე მუშაობა, როდესაც მოიწვიეს ფრანგი სპეციალისტები, რომლებმაც შეაფასეს არსებული მდგომარეობა და დაიგეგმა მთელი რიგი სამუშაოები, რაც უნდა ჩატარებულიყო პროექტის დასასრულებლად. 2011 წელს, მღვიმე ოფიციალურად გაიხსნა მნახველებისათვის. მას პრომეთეს მღვიმე ეწოდა. სახელწოდება მომდინარეობს ბერძნული მითიდან, ერთ-ერთი მოსაზრების თანახმად, ღმერთებმა პრომეთე, ბერძენი ხალხის გმირი, სწორედ ამ რეგიონში მიაჯაჭვეს კლდეზე („ამირანი“ - ქართ. ანალოგი).

კალციტის ნაღვენთები და სხვა ორგანული ნაღვენები. მღვიმის ჯადოსნური სამყარო მისი ერთადერთი ღირებულება როდია, მისი მიკროკლიმატიდან გამომდინარე იგი სამკურნალო დანიშნულებითაც გამოირჩევა და აქ მკურნალობენ ბრონქიალური დაავადების

პრომეთეს მღვიმეში უხვად შეხვდებით ბუნების ნამდვილ შედევრებს - სტალაქტიდებსა და სტალაგმიტებს, რომელთა ულამაზესი ნაღვენთი ფორმები ბლაპრული გარემოს შთაბეჭდილებას ტოვებს მნახველებში. მღვიმეში გადაადგილებისას, წინ გელოდებთ „გაქვავებული ჩანჩქერები,“ „ჩამოკიდებული ქვის ფარდები,“ პელიოტები,

მქონე ადამიანებს. რაც დამეთანხმებით, კიდევ უფრო მეტად ზრდის პრომეთეს მღვიმის მნიშვნელობას.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, მღვიმეში ტურისტებისათვის 6 დარბაზია ხელმისაწვდომი. პირველი გახლავთ „არგონავტების დარბაზი“, რომლის სახელიც სიმბოლურად ბერძნული მითიდან შეირჩა. სპელეოლოგებს ამ დარბაზის გამოკვლევისას დიდი თიხის კედელი გადაეღობათ და როცა უკვე გამობრუნებას აპირებდნენ, ერთ-ერთმა აღმოაჩინა ხვრელი კედელში, საიდანაც ჰაერის ძლიერი ნაკადი უბერავდა. გადანყდა ხვრელის გაფართოება, რის შედეგადაც კედლის მიღმა მორიგი დარბაზი - „კოლხიდას დარბაზი“ აღმოაჩინეს. ამ დარბაზში სამ გაქვავებულ ჩანჩქერს შეხვდებით. „მედეას დარბაზში“ არსებული ნაღვენი ფორმები განსაკუთრებულია და ცოტა ფანტაზიის დახმარებით მათ სხვადასხვა საგნებს მიამსგავსებთ. მაგალითად, შეხვდებით მღვიმის ერთ-ერთ გამორჩეულ სტალაგმიტს - „ლაზიერს“, რომელიც ჭადრაკის ფიგურასთან მსგავსების გამო დაერქვა. ამ დარბაზიდან გადავივართ ე.წ. „უღელტეხილზე“, სადაც მღვიმის ყველაზე დიდი სტალაგმიტები მდებარეობს.

პრომეთეს მღვიმის ტერიტორიაზე შემდეგი ძუძუმწოვრები ბინადრობენ: ტურა, მაჩვი, ტყის კვერნა, კავკასიური ციყვი, აგრეთვე რამდენიმე სახის რეპტილია და ამფიბიები. ფრინველებიდან აღსანიშნავია მერცხლები, სკვინჩები, შაშვები და ჩიხვები. თუმცა მღვიმეების ყველაზე იდუმალი და საინტერესო ბინადრები ღამურები არიან. აქ მათ რამდენიმე სახეობას შეხვდებით. პრომეთეს მღვიმე ძალიან საინტერესო ტურისტულ ობიექტს წარმოადგენს. როგორც უკვე ვისაუბრეთ წინ გელით გასათვარი და ჯადოსნური სამყარო. იგი ჩვენი ქვეყნის, საქართველოს, სიამაყე და მშვენებაა, რომელიც აუცილებლად უნდა ნახოს ყველა ქართველმა. სწორედ ამიტომ, დროა მოემზადოთ თქვენ ამ საუცხოო გარემოში სამოგზაუროდ. პრომეთეს მღვიმის კარი კი თქვენთვის მუდმივად ღიაა.

საქართველოს 12 დაცული ტერიტორია მიიღებს მრავალმხრივ დახმარებას გაეროს განვითარების პროგრამისგან (UNDP) და გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდისგან (GEF), რომელიც დაცული ტერიტორიების ფინანსური მდგრადობის გამყარებას და საქართველოს უნიკალური ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებას მოხმარდება.

ხუთწლიანი პროგრამა, რომლის სრული ბიუჯეტი 10 მილიონ აშშ დოლარს აღწევს, კავკასიის ბუნების ფონდისა (CNF) და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მიერ განხორციელდება.

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილი ტექნიკური და საკონსულტაციო დახმარება შემდეგ 12 დაცულ ტერიტორიას მოიცავს: ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკი, ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიები, ვაშლოვანის დაცული ტერიტორიები, თუშეთის დაცული ტერიტორიები, თუშეთის დაცული ლანდშაფტი, მტირალას ეროვნული პარკი, ჯავახეთის ეროვნული პარკი, ყაზბეგის ეროვნული პარკი, ალგეთის ეროვნული პარკი, ვინტოშის დაცული ტერიტორიები, მაჭახელას ეროვნული პარკი და ფშავ-ხევსურეთის დაცული ტერიტორიები. საქართველოს დაცული ტერიტორიების სააგენტოს, გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP), გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდის (GEF), კავკასიის ბუნების ფონდისა (CNF) და საქართველოს ბანკის ერთობლივი პროგრამა 2023 წლამდე გაგრძელდება.

„ბიომრავალფეროვნების გარეშე დედამიწაზე სიცოცხლის არც ერთი სხვა ფორმა, მათ შორის ადამიანიც, აღარ იარსებებს“, - განაცხადა ლუიზა ვინტონმა, გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) ხელმძღვანელმა საქართველოში.

„მცენარეებისა და ცხოველების სახეობების გადაშენების მაჩვენებლებმა შემაშფოთებელ ზღვარს მიაღწია. დაცული ტერიტორიები უნიკალური რესურსია, რომლის მეშვეობით შესაძლებელი იქნება ეკოსისტემების კონსერვაცია და აღდგენა და დედამიწაზე სიცოცხლის შენარჩუნება“, - დასძინა მან.

„დღეს დაიწყო ძალიან მნიშვნელოვანი პროგრამა საქართველოს დაცული ტერიტორიებისთვის, რაც უზრუნველყოფს 12 დაცული ტერიტორიის ფინანსურ მდგრადობასა და გაძლიერებას“, - განაცხადა იური ნობაძემ, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილემ.

„ამჟამად დაცული ტერიტორიები საქართველოს მთლიანი ფართობის 8 პროცენტს შეადგენს, ხოლო მომავალი რვა წლის მანძილზე ეს მაჩვენებელი 20 პროცენტამდე გაიზრდება. მოხარულები ვართ, რომ ჩვენს საერთაშორისო პარტნიორებთან და კერძო კომპანიებთან თანამშრომლობით შესაძლებლობა გვქმნება გავზარდოთ დაცული ტერიტორიების სისტემის ეფექტიანობა და მდგრადობა“.

პროგრამის ბიუჯეტში გაერთიანებულია გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდის (GEF) გრანტი (1.8 მილიონი აშშ დოლარი), საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს თანადაფინანსება (4.8 მილიონი აშშ დოლარი), კავკასიის ბუნების ფონდის (CNF) წილი (3.1 მილიონი აშშ დოლარი) და საქართველოს ბანკის წილი (200,000 აშშ დოლარი).

საგაზაფხულო საშემოდგომო ხორბლის ნათესში

ადამიანისათვის საჭირო სასუქსათო პირობებში პუხი ყვედაზე გამოჩნდება, ამიტომ ხორბადს სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა ნათესებს შორის პიხვედი ადგილი უკავია. ბიოლოგიური თავისებულების მიხედვით აჩვენებს ხორბლის საშემოდგომო (ითესება მხოლოდ შემოდგომაზე), საგაზაფხულო (თესვა მხოლოდ გაზაფხუდზე) და ოხთესედა - ფაკურტატუხი (ითესება ხოგოხც შემოდგომაზე, ასევე გაზაფხუდზე) ფორმებს. საგაზაფხულო ფორმები ითესება ძიხითადად მაღალმთიან ხეგონებში, სადაც ძლიერი ყინვებია და ადრეული ზამთრის გამო ვეი ესწეება საშემოდგომო თესვა. ხორბლის მახცვლის წახმოებაში საშემოდგომო ხორბლის ხვედხითი წიდი გაცილებით მეტია, ვიდრე მისი საგაზაფხულო ფორმებისა, ხაც იმითაა გამოწვეული, რომ მისი მოსავლიანობა უფრო მყახი და საიმედოა. საშემოდგომო ხორბალი უკეთესად იყენებს ნიადაგის ტენს, ივითახებს მძღავხ ფესვთა სისტემას და აქვს ბახცობის მეტი უნახი, ვიდრე საგაზაფხულო ხორბადს.

საქართველოში თავთავიანი კულტურების საერთო ნათესებში 70% უკავია საშემოდგომო ფორმებს. ხორბლის გავრცელების ძირითადი ზონებია: კახეთი, ქართლი, მესხეთ-ჯავახეთი.

ნორმალურ პირობებში მოთავსებული ხორბლის თესლის გაღვივებისათვის საჭიროა ოთხი ფაქტორი: სითბოს, სინათლის, ჰაერაციის და ტენის ერთობლივი მოქმედება, რომელთა გავლენით ენდოსპერმში არსებული საკვები ელემენტები იშლება, გადადის ხსნად მდგომარეობაში და ხმარდება აღმონაცენის განვითარებას. ნიადაგში მოთავსებული მარცვლი სწრაფად ითვისებს წყალს იმ მომენტამდე, სანამ ტენიანობა არ გათანაბრდება ნიადაგში და მარცვალში. ხორბლის მარცვლის გასაღვივებლად საჭირო წყლის რაოდენობა საშუალოდ ტოლია მარცვლის წონის 55-60%-ისა. კიდევ უფრო იზრდება ტენზე მოთხოვნილება

ბარტყობის, აღერების, მარცვლის ჩასახვისა და დამსხვილების პერიოდში. ტენის სიმცირე აფერხებს ამ პროცესებს, რადგან შემცირებულია საკვები ელემენტების შესვლა მცენარეში, ხორბლის კულტურა ცუდად იტანს გვალვას.

თესლის გარშემო ჰაერის შეუფერხებელი მოძრაობა მისი გაღვივების აუცილებელი პირობაა. აქედან გამომდინარე, ყველა ის პირობა, რომელიც აფერხებს ჰაერის ცირკულაციას ნიადაგში (ნიადაგის პირის შეკვრა, ნაკირვა ან ზედაპირის გაყინვა, დატბორვა, ჭარბი ტენი თესლის განლაგების ადგილზე და სხვა) განაპირობებს გაღვივების პროცესის შეფერხებას.

კულტურათა მოყვანისას გასათვალისწინებელია დღეისათვის მიმდინარე კლიმატური ცვლილებები და თანამედროვე ტექნოლოგიები. სამწუხაროდ, საქართველოს მარცვლეულის მოყვანის ზონაში (აღმოსავლეთ საქართველო) შემოდგომა-ზამთრის კლიმატური პირობები მკვეთრად შეიცვალა. ამის ნათელი მაგალითია მიმდინარე წელს თბილი, გვალვიანი ზამთარი. ამ უამინდობის გამო, საშემოდგომო თავთავიანმა კულტურებმა, ვერ შეძლო ბარტყობა და სუსტი განვითარების დარჩა. ამიტომ მოსალოდნელია, რომ საშემოდგომო ხორბლის და ქერის მოსავლის დიდი ნაწილი დაიკარგოს. შექმნილი ვითარებიდან გამომდინარე, აუცილებელია საგაზაფხულო საშემოდგომო დროული და ხარისხიანი ჩატარება. ფერმერების პირველი

შესასრულებელი საქმიანობა - დაამუშაოს აღმონაცენის რაოდენობა. მეცნიერულად დადასტურებულია, რომ მაღალი მოსავლის მისაღებად 1მ²-ზე განვითარებულ ღეროთა რაოდენობა უნდა იყოს 500-700 ცალი. ამის განსაზღვრა ძნელი არ არის: ერთიან ნაკვეთზე ტიპური აღმონაცენიდან, 1მ²-ზე უნდა დავითვალოთ მცენარეთა რაოდენობა. ნაკვეთის ზომის მიხედვით შეიძლება იყოს 4-6-8 ადგილას ადებული ნიმუში. თუ აღმოჩნდა, რომ აღმოცენებულ მცენარეთა რაოდენობა 150 ცალზე ნაკლებია, უნდა მოხდეს გადათესვა საგაზაფხულო ფორმებით. 150 მცენარეზე მეტის შემთხვევაში შესაძლებლობა გვაქვს გაძლიერებული კვებით და აგროტექნიკური ღონისძიებებით შევძლოთ მაღალი მოსავლის მიღება.

ჯეჯილის განყოფილება და ფარცხვა

გაზაფხულზე, ჩვეულებრივ საშემოდგომო ნათესები რამდენადმე დასუსტებულია. პირველ რიგში საჭიროა ზრუნვა ნათესის სწრაფი გამოჩანსადებისა და ზრდა-განვითარების დაჩქარებისათვის. ამ მიზნით მიმართავენ ჯეჯილის საგაზაფხულო გამოკვებას უმთავრესად ამოტიანი სასუქებით. დამატებითი განყოფიერების (გამოკვება) მიზანია ხორბლის უზრუნველყოფა საკვები ელემენტებით, მათდამი მაქსიმალური მოთხოვნილების პერიოდში. სარწყავ და ტენით უზრუნველყოფილ მინებში მინერალური

სასუქების უფრო მაღალი დოზები შეაქვთ, ვიდრე ურწყავ და გვალვიან ზონებში, რადგან ტენით უზრუნველყოფილ პირობებში მცენარე მინერალურ სასუქებს უფრო უკეთ ითვისებს და მისი ეფექტიც მეტია. სასუქის შედეგად ძლიერდება ნაზამთრალი აღმონაცენი და იწყებს სწრაფ ზრდას, რაც იწვევს ხორბლის დროულ განვითარებას (სავეგეტაციო პერიოდი).

გაზაფხულზე ნათესების გამოკვების ეფექტის ასამაღლებლად უმჯობესია ამოტიანი სასუქის შეტანა მცენარის ფესვთა სისტემის არეში 6-8 სმ სიღრმეზე, რაც სრულდება ჩვეულებრივი მარცვლეული კულტურების სათესით. გამოკვება ტარდება კარგად დაბარტყებულ ნათესში. სუსტი, ფესვებმომუშაგრებელი ნათესის გამოსაკვებად სათესი მანქანის გამოყენება მიზანშეწონილი არ არის, რადგან სათესი მანქანა ნათესს დააზიანებს.

გამოკვება წარმოებს ადრე გაზაფხულზე, როგორც კი თოვლი დადნება, ან ნიადაგის ზედაპირი შეშრება და შესაძლებელი იქნება ნათესში ტექნიკით შესვლა. სასუქების შეტანისთანავე ხშირად მიმართავენ ნათესის დაფარცხვას მსუბუქი კბილებიანი ფარცხით. მწკრივების გარდი-გარდმო დაფარცხვა, გარდა იმის, რომ ახლად შეტანილ სასუქს აქცევს ნიადაგის ტენიან ფენაში, რაც აადვილებს მცენარის მიერ მის შეთვისებას, აფხვიერებს ნიადაგს და ხელს უწყობს ჯეჯილის განახლებულ ბარტყობას, სპობს სარეველებსა და რაც მთავარია, ხელს უწყობს ნიადაგში ტენის შენარჩუნებას. მცენარეების ნაკლებად დაზიანების მიზნით, ჯეჯილის ფარცხვა ტარდება დაბალ სიჩქარეზე. ნათესების საგაზაფხულო დაფარცხვა 0.2-0.3 ტონით ზრდის მარცვლის საექტატო მოსავლიანობას.

ნათესის ორჯერად გამოკვებაში საჭიროა ამოტი, მოქმედი ნივთიერების სახით 80-100 კგ, რაც ფიზიკური წონით უდრის 240-300 კგ ამონიუმის გვარჯილას. ურწყავ პირობებში მიზანშეწონილია მოცემული ნორმების შემცირება 180-200 კგ-მდე.

დადებით ეფექტს იძლევა ამოტით ფესვგარეშე გამოკვება აღერების, მასობრივი ყვავილობის და რძისებრ ფაზაში. ამ დროს ძლიერდება ფოტოსინთეზის პროცესი, ჩქარდება ცილების დაშლა და აქტიურდება ფოთლებიდან თავთავში ამოტოვანი ნივთიერებების გადასაცვლება.

სასუქების გამოყენება დაკავშირებულია ხარჯებთან, რომელთა გაღება ქართველ ფერმერთა უმრავლესობას არ შეუძლია. გარდა ამისა აგროტექნოლოგიური პროცესების დარღვევის გამო შესაძლებელია მოსავალმა ვერ დაფაროს განუვლი ხარჯები. მაგალითად, დაგვიანებით შეტანილი ფოსფორიანი სასუქის ანაზღაურება 3-4-ჯერ დაბალია.

ხორბლის მაღალმოსავლიანი ჯიშებისათვის აუცილებელია სრულფასოვანი ფესვგარეშე კვების ფართოდ გამოყენება (ნუტრივანტების, ამინოკატების და კრისტალონების). მათი ქიმიური შემადგენლობა მრავალფეროვანია, რაც დადებითად მოქმედებს ხორბლის მოსავლიანობასა და ხარისხზე. ასეთი განყოფიერების ახალი სისტემის თანახმად ამოტიანი სასუქის შეტანიდან ორკვირიანი ინტერვალით ვიყენებთ ნუტრივანტს 3 კგ-ის რაოდენობით (3 კგ ნუტრივანტი 250-300 ლ წყალი). ამ დროს ძლიერდება ბარტყობა, ხდება სწრაფი ზრდა, ჩქარდება დათავთავება. განმეორებით, ისევ ორკვირიანი ინტერვალით კვლავ შეგავაქვს 3 კგ ნუტრივანტი. ამ დროს მისი მოქმედება იწვევს ერთდროულ ბარტყობას და ნაბარტყის თანაბარ განვითარებას.

კახეთის ურწყავ, გვალვიან და ცხელ კლიმატურ პირობებში, ფერმერების ეკონომიკური შესაძლებლობების გათვალისწინებით, კარგი იქნება დამატებით, ყვავილობის და მარცვ-

ლის ფორმირების ფაზაში შევიტანოთ ნუტრიენტი, ამინოკატი ან კრისტალური იგივე დოზით. ეს ღონისძიება ხელს უწყობს მიკროკლიმატის შექმნას ნათესში, რაც აძლიერებს ფოტოსინთეზის პროცესს და ხელს უწყობს მარცვლის ფორმირებას. ამ მეთოდით განოყიერებული ხორბლის მოსავალი ეკონომიკურად მომგებიანია, მარცვალი ხარისხიანი და კონკურენტუნარიანი.

გამოკვება მნიშვნელოვან როლს ასრულებს მარცვლის ხარისხის განვითარებაში. უკანასკნელ პერიოდში საქართველოს ფერმერები აღმოჩნდნენ გადაუტრელები პრობლემის წინაშე. მათ მიერ მიღებული მოსავალი ძირითადად უხარისხოა, წებოვარის დაბალი შემცველობის გამო და ნისქვილკომბინატები უარს ამბობენ ასეთი ხორბლის შესყიდვაზე. მეცნიერულად და პრაქტიკულად დადასტურებულია, რომ გაზაფხულზე ფოთლიდან კვებით სრულიად ადვილი მისაღწევია ხარისხიანი მარცვლის მიღება. როგორც უკვე აღვნიშნეთ ნუტრიენტებით ორი გამოკვება საშუალებას იძლევა მივიღოთ ხარისხიანი ხორბლის მარცვალი წებოვარის შემცველობით 25-35%.

სამემოდგომო ხორბლის ჯეჯილი გაზაფხულზე შეიძლება დაიფარცხოს, რის შედეგად იშლება ნიადაგის ქერქი, მცენარეებს სცილდება გამხმარი ნაწილები, იქმნება ნორმალური პირობები ხორბლის მცენარეთა ზრდა-განვითარებისათვის. თავის დროზე დაფარცხვა მნიშვნელოვნად ამცირებს წყლის აორთქლებას, ღონისძიება ტარდება იმ დროს, როცა ნიადაგი კარგად ფხვიერდება, არ იზილება გადაჭარბებული ტენიანობისგან და არ იმტვერება გამომშობის გამო.

ნათესის მორწყვა

სამემოდგომო ხორბალი ვეგეტაციის პერიოდში მნიშვნელოვნად მეტ წყალს მოითხოვს, ვიდრე საგაზაფხულო ხორბალი. ეს დაკავშირებულია იმასთან, რომ სამემოდგომო ხორბალს ახასიათებს უფრო გრძელი სავეგეტაციო პერიოდი და იძლევა უფრო მეტ მოსავალს.

სამემოდგომო ხორბლის ნორმალური ზრდა-განვითარებისთვის უფრო ხელსაყრელია, როცა ნიადაგის ზღვრული ტენეტევაობა 80-75%-ზე დაბალი არ არის. სავეგეტაციო პერიოდში სამემოდგომო ხორბალი ხარჯავს 2500-4000 მ³ წყალს ჰა-ზე. ტენზე მოთხოვნა დამოკიდებულია მცენარის ზრდის ინტენსივობაზე, განვითარების სიძლიერეზე, ნიადაგში ტენის არსებობაზე, ტემპერატურაზე, ჰაერის ფარდობით ტენიანობაზე, განათებაზე, ფესვთა სისტემის განვითარებაზე, საკვები ნივთიერებების უზრუნველყოფაზე და სხვა ფაქტორებსა და პირობებზე.

სამემოდგომო თავთავიანი კულტურები როგორც წესი ითვლება ტენგამძლე, გვალვამძლე კულტურებად, მაგრამ არის პერიოდები, როდესაც მცენარეები მოითხოვენ წყლის გარკვეულ რაოდენობას. ურწყავ პირობებში წყლის რეგულირება უნდა მოხდეს ნათესის სიხშირით და ცვარის რეგულირებით. ამოტიანი სასუქების გამოყენების კოეფიციენტი მკვეთრად მაღალდება მაღალი ცვარიანობის პერიოდში, რაც ყურადღება მისაქცევია. ურწყავ პირობებში ძალიან ეფექტურია ფოთლიდან კვების გამოყენება. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მისი გამოყენება თესლის ფორმირების და რძისებურ სიმწიფეში. ამ დროს, ცხელ ამინდში, ხსნარის შეტანა ხორბალში ახდენს მიკროკლიმატის შექმნას და ძლიერდება ფოტოსინთეზის პროცესი. ეს კი საშუალებას იძლევა მივიღოთ ამოვსებული და მძიმე მარცვალი.

სარწყავ პირობებში უფრო მარტივია ტენიანობის მართვა. აქ საკმარისია ფერმერის გამოცდილებაც, რომელმაც იცის რომ სასუქის შეტანის შემდეგ აუცილებელია მორწყვა. გაზაფხულზე მორწყვა საშუალებას იძლევა გავზარდოთ ბარტყობა. აღერება-დათავთავების პერიოდი და მარცვლის ფორმირება მოითხოვს დიდი რაოდენობით წყალს.

ზოგადად, რეკომენდებულია ნათესის თესვის შემდგომი და სავეგეტაციო მორწყვების ჩატარება. პირველი სავეგეტაციო მორწყვა ჩატარდება მცენარის აღერების ფაზაში, ხოლო მომდევნო საჭიროების მიხედვით დათავთავება-ყვავილობის და მარცვლის შევსების დროს.

მავნებლების წინააღმდეგ ბრძოლა

ხორბალს მნიშვნელოვან ზიანს აყენებს და ზოგჯერ ნათესებს და მიღებულ მოსავალს მთლიანად ანადგურებს მავნებლები. ნაწილი მწერებისა ხორბლის მცენარეს აზიანებს ნუნით, ნაწილი კი ღრღნით. ყოველივე ამის ცოდნას მნიშვნელოვან აქვს ბრძოლის ქიმიური ღონისძიებების გამოყენების დროს, რადგან ნაწილი პესტიციდებისა მოქმედებს კონტაქტური, ნაწილი კი სისტემური გზით.

გაზაფხულზე, სამემოდგომო ხორბლის ნათესებში, მარცვლოვანთა მავნებლების აღმოჩენის შემთხვევაში მავნებლების წინააღმდეგ ტარდება ინსექტიციდების შესხურება, ასეთი წამლობა საჭიროების შემთხვევაში შეიძლება განმეორდეს.

თავისებრი მღრღნელების საწინააღმდეგო ღონისძიება პურეულის ნათესში ტარდება მაშინ, როდესაც შემინდრის ან ტყის თავის მოქმედ სოროთა რაოდენობა 1 ჰა-ზე 15-20-ს მიაღწევს.

მავნებლები და მათ წინააღმდეგ გამოსაყენებელი ინსექტიციდები

სარეველებისგან ნათესების დაცვის ღონისძიებათა შემუშავების დროს უნინარეს ყოვლისა

მავნებელი	პრეპარატი და ხარჯვის ნორმა
მავნე კუსებურა, თრიფსები, ჭიჭინობელები, ხოჭოები, რწყილები, ჭია-წურბელა, პურის ხერხიები, ბუგრები (ვირუსული დაავადებების გადამტანები)	ინსექტიციდი: ბი-58 ახალი 0,8-1,2 ლ/ჰა, პროტეუსი 0,5-0,75 ლ/ჰა, ან ფიური (იგივე არივო და შერპა) 0,1 ლ/ჰა ან ფასტაკი 0,1-0,15 ლ/ჰა ან დევის ფლუქსი 0,25 ლ/ჰა ან კარატე-მეონი 0,2 ლ/ჰა ან ალპაკი 0,15 ლ/ჰა ან ნურელ დ 0,75-1 ლ/ჰა ან გრანდ დ 0,75-1 ლ/ჰა ბიოლოგიური ინსექტიციდები: ლეპიდინი 2-3 ლ/ჰა ან ლეპიდოციდი 1 კგ/ჰა ან დელფინი 1კგ/ჰა (შესხურება ვეგეტაციის პერიოდში 100 თავთავზე 20 მატლის არსებობისას საგაზაფხულო ხორბალში მარცვლეულის ხვარტის წინააღმდეგ) სამუშაო ხსნარი: 250-350 ლ/ჰა. როდენტიციდი: კლერატი (3 კგ/ჰა, 5გ/სოროზე, 0,05% მისატყუარზე) ან თუთის ფოსფიდი (2,5-5% შემცველობა მისატყუებელში, 8-10 გრ მზა პრეპარატი სოროზე) ან ანტიკოაგულანტები ბროდიფაკუმი 2კგ/ჰა ან შტორმი 0,5-1 ტაბლეტი სოროზე (ხელით შეტანა სოროებში) ან ბიოპრეპარატი: ბაქტოროდენციდი 1-4 კგ/ჰა.
მღრღნელი - (შემინდრია, ამიერკავკასიური და რუხი ზაზუნელა, ტყის თავი)	

მხედველობაში უნდა იქნას მიღებული, რომ სუსტად დასარეველიანების შემთხვევაში საჭეჭტარო მოსავლიანობა მცირდება 6-8%-ით, ხოლო ძლიერი დასარეველიანებისას - 25-30%-ით და მეტადაც. ამიტომ სარეველებთან ბრძოლა მოსავლიანობის გადიდების მეტად მნიშვნელოვანი და ეფექტური ფაქტორია.

გასათვალისწინებელია ორი მომენტი: პირველი - განსაკუთრებული ღონისძიებების ჩატარება ნიადაგის გასასუფთავებლად შემოდგომაზე და მეორე გაზაფხულზე ჰერბიციდების შეტანა მოხდეს განსაკუთრებული სიმუსით. ერთი დღის დაგვიანებამაც კი შეიძლება მოსავლის დიდი დანაკარგი გამოიწვიოს. გაზაფხულის ღონისძიებები ფაქტობრივად უნდა იყოს პრევენცია და არა სარეველებთან ბრძოლა.

მომამთრე და სამემოდგომო სარეველების მოსასპობად სამემოდგომო ხორბლის მცენარეთა აღმოცენებამდე ზოგიერთ მიკრო-რეგიონში რეკომენდებულია ძლიერი ჰერბიციდების შეტანა. ძლიერი ჰერბიციდები გამოირჩევა მაღალი ეფექტურობით და ასუფთავებს ნათესებს სარეველებისგან 90-95%-ით და უზრუნველყოფს მარცვლის მოსავლის მატებას 0,30-0,59 ტონამდე ჰექტარზე.

ჰერბიციდებს, როგორც წესი, ასხურებენ ბარტყობის ფაზაში, მაშინ, როცა ჰაერის ტემპერატურა მიაღწევს 12-15°C-ს, უფრო ადრე შესხურება უარყოფითად მოქმედებს მცენარის შემდგომ განვითარებაზე.

სარეველები და მათ წინააღმდეგ გამოსაყენებელი ჰერბიციდები

სარეველა	პრეპარატი და ხარჯვის ნორმა
ორლებნიანი, ფართოფოთლიანი სარეველები	სელექტიური მოქმედების ჰერბიციდები: 2,4 D დიმეთილამინის მარილი0,8-1,3 ლ/ჰა ან ლენტემულიD 0,7-1,0 ლ/ჰა ან ესტერონი 0,6-1 ლ/ჰა ან ბაზაგრანი 2,0-2,5 ლ/ჰა ან გრანსტარი20-25 გ/ჰა ან დიანატი 0,15-0,3 ლ/ჰა ან ლოგრანი6,5-10გ/ჰა ან გროდილ მახსი 0,09-0,1 ლ/ჰა ან გრანლენდი 15-20 გ/ჰა, ან დიალენ სუპერი 0,6-0,8 ლ/ჰა
შვრიუკა და სხვა მარცვლოვანი ერთლებნიანი სარეველები	აქსიალი 1 ლ/ჰა ან პუმა-სუპერი 0,8-1,0 ლ/ჰა ან ტოპიკი 0,4 ლ/ჰა ან იგლსუპერი 1-1,3 ლ/ჰა ან აგატი 0,4 ლ/ჰა სამუშაო ხსნარი: 200 ლ/ჰა

ნათესის დაცვა დაავადებებისაგან

ხორბლის მცენარე ზრდა-განვითარების პერიოდში შეიძლება დაზიანდეს სხვადასხვა სახის დაავადებით, რომლებიც დიდ ზიანს აყენებს ნათესებს და მკვეთრად ამცირებს მოსავალს და აგრეთვე მნიშვნელოვნად ქვეითდება მარცვლის ხარისხობრივი მაჩვენებლები. ამავე დროს მცირდება მცენარეთა ზამთარ და გვალვამძლეობა, სუსტდება მცენარეთა განვითარება, შეიძლება გამოიწვიოს მცენარეთა დაღუპვა.

ხორბლის მცენარის ჟანგაროვანი დაავადებების განვითარებისათვის ყველაზე კრიტიკული პერიოდია, თავთავის ვაგინიდან გამოსვლიდან ყვავილობამდე ფაზები. ამ პერიოდში ხდება მოსავლის 80%-ის ჩამოყალიბება. რაც უფრო ადრეულ ფაზაში ვლინდება დაავადება, მით მეტია ეპიდემიის წარმოქმნის საფრთხე და მოსავლის დანაკარგი.

სოკოვანი დაავადებებისა და ჟანგას წინააღმდეგ აღერების ბოლოს - დათავთავებამდე ნათესი უნდა დამუშავდეს ფუნგიციდებით. მოსავლის დაცვის მიზნით დაავადების პირველი სიმპტომების გამოჩენისთანავე საჭიროა ქიმიური საშუალებების გამოყენება.

სოკოვან დაავადებებთან ბრძოლის ღონისძიებებიდან, მათი ორბინიანობის გამო, დიდი მნიშვნელობა აქვს შუალედი მკვებავი მცენარეების მოსპობას, მაღალი აგროტექნიკური ღონისძიებების ჩატარებით.

დაავადებები და მათ წინააღმდეგ გამოსაყენებელი ფუნგიციდები

დაავადება	პრეპარატი და ხარჯვის ნორმა
ყვითელი, მურა, ღეროსჟანგები, სეპტორიოზი, ნაცარი, ჰელმინტოსპორიოზი, თავთავის ფუზარიოზი, ცერკოსპორელოზი.	ფუნგიციდები: მისტიკი 0,4 ლ/ჰა ან ალტოსუპერი 0,4 ლ/ჰა (ყვითელი, მურაჟანგის წინააღმდეგ) ანფალკონი 0,6 ლ/ჰა ან ლ/ჰა ან ბრავო 2,2-3 ლ/ჰა ან ტასპა 0,4 ლ/ჰა ან რექსდუ 0,5 ლ/ჰა ან Hპარბორი (ყვითელი, მურაჟანგის წინააღმდეგ) სამუშაო ხსნარი: 250-350 ლ/ჰა

თავთავიან კულტურებში საგაზაფხულო სამუშაოების დროული და ხარისხიანი ჩატარება საშუალებას მოგვცემს, ჯერ ერთი, გამოვასწოროთ ზამთრის პერიოდში კლიმატური პირობებით გამოწვეული ნაკლოვანებები და მეორე, უზრუნველყოთ მაქსიმალურად მაღალი და ხარისხიანი მოსავლის მიღება.

დასავლეთ საქართველოში გავრცელებული სარევეა მცენარეები

სარეველები ადამიანისთვის არასასურველი მცენარეებია, რომელთა მოყვანა არ წარმოადგენს მათ მიზანს. სარეველა მავნე ორგანიზმია, რომელიც მუდმივად, სისტემატურად აყენებს ზიანს კულტურულ მცენარეებს და არის მათი მტერი.

სარეველა მცენარეები ფართოდაა გავრცელებული, ისინი იზრდებიან კულტურული მცენარეების ნათესებში, ბაღ-ბოსტნებში, მინდორში, ველებზე, გზისპირებზე, მიტოვებულ ადგილებში და სხვაგან. სარეველების ფართო გავრცელებას ხელს უწყობს მათი ბიოლოგიური ისეთი თვისებები, როგორცაა

ყინვაგამძლეობა, დროებითი გვალვის გადატანის უნარი, უხვი თესლმსმობიარობა. თესლის გაღვივების უნარის ხანგრძლივად შენარჩუნება, ვეგეტატიური ორგანოებით - ფესვის ამონაყართ, ფესურებით - გამრავლების დიდი უნარი, ზოგიერთი მათგანი შხამიანია, ზოგიც ალერგიის გამომწვევი.

დასავლეთ საქართველოს ტენიანი სუბტროპიკული კლიმატი, პერიოდული ყინვიანი ზამთარი, ნალექების უხვი რაოდენობა ხელს უწყობს მცენარეული საფარის და მათ შორის სარეველა მცენარეების მრავალფეროვნებას.

ქვემოთ მოცემულია დასავლეთ საქართველოში გავრცელებული ზოგიერთი სარეველა მცენარის მოკლე დახასიათება.

ბოსტნის ია - VERONICA PERSICA POIR.

ერთწლიანი, ბალახოვანი მცენარეა მრავალძარღვასებრთა ოჯახიდან; ღერო - მხოხავი, სუსტი, დატოტვილი, ცილინდრული, შებუსული, 10-70 სმ სიგრძის; ფოთოლი - მოპირდაპირედ განლაგებული, კვერცხისებური, ზედა - მჯდომარე, დანარჩენი - ყუნწიანი, დაკბილული; ყვავილი - ცისფერი, 15 მმ დიამეტრის, ყვავილობს გაზაფხულ-ზაფხულში; ნაყოფი - კოლოფი, თესლი მოგრძო, სუსტად დანაოჭებული, სიგრძე 1.5-2.5 მმ.

საკონია - ANAGALLIS ARVENSIS L.

ერთწლიანი, ბალახოვანი, შხამიანი სარეველაა, განსაკუთრებით შხამიანი ფესვები, რადგან შეიცავს საკონინებს. ფესვი - მთავარღერძა, წვრილი; ღერო - მხოხავი, 5-30 სმ სიგრძის; ფოთლები - მოპირდაპირედ მჯდომარე, კიდემთლიანი; ყვავილები - წითელი, ცისფერი ან თეთრი, ვითარდება ფოთლის უბესთან, დიამეტრით 10-15 მმ; ნაყოფი - კოლოფი, მომრგვალო, ერთბუდინი, თესლი მცირე ზომის, მნიფდება აგვისტოდან ოქტომბრის ბოლომდე.

ბოჭბო - DIPSACUS LACINIATUS L.

ორწლიანი, ბალახოვანი, სარეველა მცენარეა ცხრატყავასებრთა ოჯახიდან; ღერო - სწორი, ნახნავოვანი, ეკლიანი, 50-150 სმ სიმაღლის; ფოთლები: ფესვთანური - მოკლეყუნწიანი, მოგრძო-კვერცხისებრი, ფრთისებრდანაკვეთული ან დაკბილული, ღეროსეული - მჯდომარე, მოპირდაპირედ განლაგებული, მოგრძო, ეკლიანი; ყვავილენი - თავავი, 5-8 სმ სიგრძის, ყვავილი ღია იასამნისფერი ან თეთრი, სიგრძე 13 მმ, ყვავილობს ივნის-ივლისში, ნაყოფს იძლევა სექტემბერში.

დედაფუტკარა - STACHYS L.

მრავალწლიანი, ფესურიანი, შხამიანი მცენარეა ტუჩოსანთა ოჯახიდან; ღერო - სწორი, მეჩხერი ბუსუსებით დაფარული, სიმაღლით 35-120 სმ, ფოთოლი - მოგრძო ელიფსური ან ლანცეტა, მორიგეობით განლაგებული; ყვავილები - მონიშალო - იასამნისფერი, რთული, თავთავისებრ ყვავილედებად შეკრებილი, ყვავილობს ივნის-ივლისში; ნაყოფი - მუქი ყავისფერი, კვერცხისებრი, 1.5 მმ, მნიფდება აგვისტოში.

აბზინდა - ARTEMISIA ABSINTHIUM L.

მრავალწლიანი, ბალახოვანი, ფესურიანი მცენარეა რთულყვავილოვანთა ოჯახიდან, ახასიათებს სპეციფიკური სუნი და მწარე გემო. ფესვი - ფუნჯა; ღერო - სწორმდგომი, ზედა ნაწილში დატოტვილი, ცილინდრული, 1 მ სიმაღლის, მოვერცხლისფრო-ნაცრისფერი; ფოთლები - ფესვთან განლაგებული სამჯერ ფრთისებრგანკვეთილია, ღეროს ფოთლები - ორჯერ ფრთისებრგანკვეთილი, ზედა ფოთლები სამწკვირთიანი ან მთლიანი, მორიგეობით განლაგებული; ყვავილენი - კალათა, სფეროსებრი, 2.5-3.5 მმ დიამეტრით, ყვავილი ყვითელი, წვრილი, მილისებური, ყვავილობს ივნის-ივლისში; თესლურა ყავისფერი, მოგრძო ცილინდრული, 1 მმ, მნიფდება აგვისტო-სექტემბერში. გამოიყენება მცენარეთა დაცვაში, ხალხურ ვეტერინარიასა და მედიცინაში.

ორკბილა - BIDENS TRIPARTITA L.

ერთწლიანი, ბალახოვანი სარეველაა რთულყვავილოვანთა ოჯახიდან. ფესვი - მთავარღერძა, ძლიერ დატოტვილი, წვრილი; ღერო - ერთეული, სწორმდგომი, მონიშალო, 60-90 სმ; ფოთლები

- მოპირდაპირე, მოკლე ყუნწით, სამწკვირთიანი, ლანცეტისებური, კიდედაკბილული, შიშველი მუქი მწვანე; ყვავილენი - კალათა, 1.5 მმ დიამეტრის, ყვავილი ყვითელი, ყვავილობს ივნისის ბოლოდან სექტემბრამდე; თესლურა - უკუკვერცხისებრი, ყავისფერი, 2 ქაცვით, ჭიპი შეჭყლეტილი, ოვალური, სიგრძე ქაცვების გარეშე 5-8 მმ, სიგანე 2-3 მმ, ქაცვების სიგრძე 3-4 მმ, თესლი მნიფდება სექტემბრის ბოლოს ოქტომბერში, ერთ მცენარეზე ვითარდება 250 თესლი.

იწრის გვიმრა - PTERIDIUM TAURICUM PRESL. V. KREZ.

მრავალწლიანი, სპოროვანი, ფესურიანი, ძნელად აღმოსაფხვრელი მცენარეა გვიმრასებრთა ოჯახიდან, რომლის სიმაღლე 2 მ-მდე აღწევს. ფესურა - მხოხავი, ფოთოლი - 2-3-ჯერ ფრთისებრდანაკვეთული, ქვედა მხარე წითური ხშირი ბუსუსებითაა შებუსული, მრავალდება ფესურითა და სპორებით. სპორები ივლის-აგვისტოში მნიფდება.

ლიკოპოდიუმი - LYCOPODIUM CLAVATUM L.

მრავალწლიანი, მარადმწვანე, ბალახოვანი მცენარეა ლიკოპოდიუმისებრთა ოჯახიდან, სიმაღლით 30-50 სმ; ღერო და ტოტები მრავალრიცხოვანი, წვრილი, ლანცეტა ფოთლებით აქვს დაფარული, გრძელი, მხოხავი ღეროები მიწაზე თოკების მსგავსად დევს და ალაგ-ალაგ ფესვებითაა მიმაგრებული, ღეროს სიგრძე 1-3 მ, ღეროზე ამოდის განსაკუთრებული, მოგრძო, 2-3 თავთავისებრი წარმონაქმნით დაბოლოებული ტოტები, ამ თავთავებში სპორები ივლის-აგვისტოში მნიფდება.

მთის ჩაღუნა - DRYOPTERIS FILIX MAS (L.) Schott.

გვიმრასებრთა ოჯახის წარმომადგენელია, 1 მ-დე სიმაღლის სპოროვანი, ფესურიანი, მრავალწლიანი მცენარეა, ფესურა კარგად აქვს განვითარებული და ძველი ფოთლების ყუნწების ძირებსა და მრავალ თხელმზიან ქერქშია გახვეული, მიწის ზემოთ განვითარებული ღერო არ გააჩნია; ფოთლები დიდი ზომის, კენტფრთხარული, ფესვის ყელთა ჯგუფურადაა შეკრებილი, ახალგაზრდა ფოთლები სპირალურადაა დახვეული და ზრდისას თანდათან სწორდება, ძლიერ შხამიანი მცენარეა; მცენარეთა დაცვაში გამოიყენება ნემატოდების წინააღმდეგ.

ოქროსკაკალა - SOLIDAGO VIRGAUREA L.

მრავალწლიანი, ფესურიანი, ბალახოვანი სარეველაა რთულყვავილოვანთა ოჯახიდან. ღერო - სწორმდგომი, შეფოთილი, შებუსული, 30-100 სმ სიმაღლის; ფოთლები - მორიგეობითი, ელიფსური, კიდედაკბილული; ყვავილენი - კალათა, 10-15 მმ, ყვავილი ყვითელი, ყვავილობს მაისიდან სექტემბრამდე, თესლი მნიფდება ივნისიდან ოქტომბრის ბოლომდე; თესლურა - ცილინდრული, 3-4 მმ, შებუსული, მუქი ფერის ქოჩრით 4-5 მმ სიგრძის. ყვავილის მტვერი ალერგიის გამომწვევია.

ციის ჟორტანა, კომელინა - COM-MELINA COMMUNIS L.

ერთწლიანი, ბალახოვანი მცენარეა; ფესვი - ფუნჯა; ღერო - დატოტვილი, მხოხავი, 15-40 სმ-მდე სიმაღლის; ფოთლები - კვერცხისებურ-ლანცეტისებური, მჯდომარე, მორიგეობით განლაგებული, ყვავილი - ცისფერი, ყვავილობს ივნის-აგვისტოში; ნაყოფი - ორბუდინი კოლოფი, თესლი - კვერცხისებური, სამწკვირთიანი, ბორცვიანი ზედაპირით, მონაცრისფრო - ყავისფერი, სიგრძე 2.5-3.5 მმ, სიგანე 1.5-2.5 მმ. ასარეველიანებს ხორბლეულს, წიწბურას, სელს, ჩაისა და სუბტროპიკულ კულტურებს, ბოსტანს, ბაღებს.

შვიტა - EQUISETUM L.

მრავალწლიანი, ბალახოვანი, ფესურიანი მცენარეა შვიტასებრთა ოჯახიდან; იზრდება ნოტიო ნიადაგზე; ფესურა მცოცავი, რუხი მოშავო; ღერო მკრთალი ნაბლისფერი, 15-30 სმ სიმაღლის; ყვავილები არ აქვს; მრავლდება ფესურით და სპორებით, რომლებიც აპრილ-მაისში მნიფდება; თითქმის მთელ საქართველოშია გავრცელებული; ძნელად ამოსაძირკვი სარეველაა.

ჩაქვის ბალახი - POLLINIA IMBERBIS Nees

ერთწლიანი სარეველა მცენარეა მარცვლოვანთა ოჯახიდან, აქვს რძელი, წვრილი ფესვები; ღეროს სიგრძე 40-100 სმ, დატოტვილი, აღმავალი, შებუსავი; ფოთლები ლანცეტისებური, სუსტად შებუსული, მწვანე; ყვავილენი - თავთავი, ლანცეტისებური, 4.5-6 მმ სიგრძის, ყვავილობს ზაფხულის ბოლოს; მარცვალა - ელიფსური, მოყვითალო-მონიშალო, ზომით 2.8-3 მმ, მნიფდება სექტემბერ-ოქტომბერში.

ლურჯი ნარი, ლურჯკაკალა - ERINGIUM COERULEUM M. B.

უკონტროლო თხევადი ბუმბინური სასუქი

მრავალწლიანი ბალახოვანი მცენარეა ქოლგოსანთა ოჯახიდან; ღერო - სწორი, შეუბუსავი, მოლურჯო, ზემოთ დატოტვილი, 50-მდე სიმაღლის; ფოთლები - მთლიანი ან ფრთისებრდრანაკვული, ტყავისებური, ეკლიანი; ყვავილი - პატარა, მოლურჯო-ცისფერი; ნაყოფი დაფარული ქერქლით.

ხაბაღასა - SOLANUM DULCAMARA L.

მრავალწლიანი მხამიანი მცენარეა ძალღერძნასებრთა ოჯახიდან, სიმაღლით 30-180 სმ, აქვს ფესურა; ღერო - გრძელი, კუთხოვანი, დატოტვილი, სუსტად შებუსავი; ფოთლები - მორიგეობით განლაგებული, მოგრძო-კვერცხისებრი, ბოლოწაწვეტიანი, მთლიანი, აქვს არასასიამოვნო სუნი; ყვავილი - იასამნისფერი, იშვიათად თეთრი ან ვარდისფერი, ყვავილობს მაის-აგვისტოში; ნაყოფი - კენკრა, კვერცხისებური ან ელიფსური, წითელი, მშინავი, მრავალთესლიანი, დიამეტრით 1 სმ, თესლი მრგვალი, ყვითელი ან მოყვითალო-ყავისფერი, გვერდებთან შეჭყლეტილი, სიგრძე 1.75-2.25 მმ, სიგანე 1.5-1.75 მმ, მნიშვნელოვანი ივლის-სექტემბერში; ასარევილებს ჩაის პლანტაციებს, ბაღებს და სხვა.

ლაკარტია - PASPALUM DIGITARIA POIR.

მრავალწლიანი, ფესურიანი, ბალახოვანი სარეველა მცენარეა მარცვლოვანთა ოჯახიდან; ფესურა - მოკლე, მხოხავი; ღერო აღმავალი, 10-50 სმ სიმაღლის; ფოთლები - ხაზურა; ყვავილედი - თავთავი, ყვავილობს აგვისტოდან ოქტომბრის ბოლომდე; კლიანი მარცვალის - კვერცხისებური, გლუვი, მშინავი, სიგრძეზე სუსტად დაღარული (დანაოჭებული), ღია ყვითელი, ზოგჯერ ღია ნაცრისფერი, სიგრძე 2-2.25 მმ, სიგანე 1.25 მმ; თესლი (მარცვალი) - ოვალურ-კვერცხისებური, ზურგის მხრიდან ამოზრდული, მუცლის მხარეს - შეწული, ყავისფერი. ასარევილებს სიმინდს, ჩაის პლანტაციებს, ბრინჯს. ნესტიან პირობებში მცენარე ავადდება სოკოვანი დაავადებით - ჭვავის რქა (Claviceps paspali), პირუტყვი დაავადებული ლაკარტიათი ჭამისას ავადდება „ბანდალათი“.

გალინსოგა - GALINSOGA PARVIFLORA CAV.

ერთწლიანი, ბალახოვანი, ფართოფოთლიანი, საგამათხულო სარეველა მცენარეა რთულყვავილოვანთა ოჯახიდან; ღერო - სწორმდგომი, შიშველი ან მცირედ შებუსავი, ჩვეულებრივ დატოტვილი, სიმაღლით 10-100 სმ; ფოთლები - მოპირისპირედ განლაგებული, კვერცხისებური, კიდებზე წვრილად დაკბილული; ყვავილედი - ვალათა, პატარა ზომის, განაპირა ყვავილები თეთრია, შიდა - ყვითელი, ყვავილობს ივლის-სექტემბერში; თესლურა - მართკუთხედისებრი, 1-1.5 მმ სიგრძის, აქვს საფრენი, ერთ მცენარეზე ვითარდება 300 000 თესლი. გავრცელებულია ნათესებში, ტყისპირა მიდამოებში.

ეკოლოგიურად სუფთა მინათმომქმედების გარანტია!

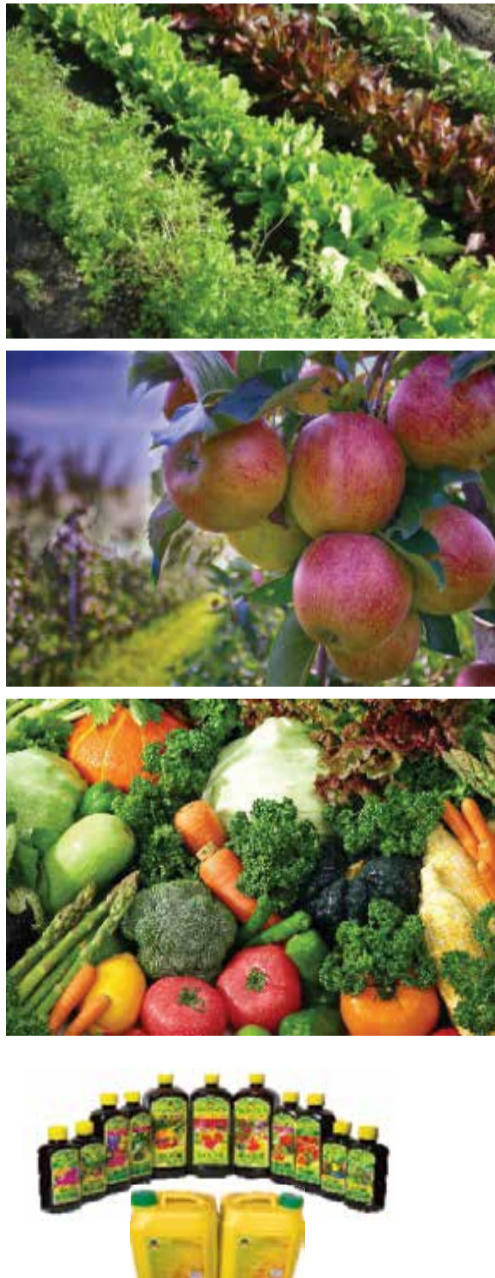
ბუმბინური ნივთიერებები არის ტორფში, საპროკალაში, ნახშირში და ნიადაგში შემავალი ბუნებრივი წარმოშობის კომპლექსური ორგანული შენაერთები. ბუმბინური შენაერთები წარმოიქმნება სპეციფიურ პირობებში სხვადასხვა მიკროორგანიზმების ბავშვის ხარჯზე მცენარეების დაშლის შედეგად, რომლის დროსაც ხდება უამრავი რთული ბიოქიმიური რეაქცია. ასეთ კომპლექსში, გარდა ბუმბინური ნივთიერებებისა, ასევე შედის ცოცხალი ორგანიზმებისთვის საჭირო პრაქტიკულად ყველა ამინომჟავა, მონო და პოლისაქარიდები, კვიტიდები, ვიტამინები, მინერალური კომპონენტები და ბიოლოგიურად აქტიური სხვა ნივთიერებები.

ბუმბინური სასუქის გამოყენება თესვებისა და ვებებების პროცესში მყოფი მცენარეების დასაზოგადებლად დადებით გავლენას ახდენს ყველა სასოფლო-სამეურნეო, ნაყოფ-ქანკრთვანი, ბოსტნეულის, ტექნიკური და დეკორატიული კულტურების მოსავლიანობაზე. იზრდება მცენარეების მდგრადობა გარემოს ისეთი არახელსაყრელი ფაქტორებისადმი, რომლებიცაა მკვლელობა, სუსხი, დაბინძურება და მავნებლებით მცენარეთა დაზიანება. ბუმბინური სასუქის გამოყენების ხარჯზე ხდება იმ სახსრების დაზოგვა, რომლებიც იხარჯება პესტიციდებისა და მინერალური სასუქების შექმნაზე, რადგან მცენარეები უფრო ადვილად ითვისებენ ნიადაგის მასაბრდობაზე ნივთიერებებს, ხდება მძიმე ლითონებისა და რადიონუკლიდების მოქმედების ინტენსივობა წყალუხსნარი მარილების სახით, მათი შეკვრის ხარჯზე.

სასუქი „ეკონოუს“ გამოყენების მაღალი ეფექტის მისაღებად, მცენარეთა თესვების ან სარგავი მასალის დაზოგვაზე ერთად საჭიროა თვით მცენარეების ორისაში დაზოგვა, მათი ზრდასა და განვითარების პროცესში. ასეთი დაზოგვა იქმნება: აღმონაცემის მიღებას 2-9 დღით ადრე; ბაღივების უნარის გაზრდას 7-10%-ით; აღმონაცემის ვენერების გაზრდას 12-14%-ით; სიმამლეში თანაბარ აღმონაცემს; მცენარეების სიმამლისა და ბუჩქოვნების გაზრდას 10-19%-ით; 1 მ²-ზე პროდუქტიული მცენარეების რაოდენობის გაზრდას 15-17%-ით; მოსავლიანობის გაზრდას 15-20%-ით; მდგრადობას არახელსაყრელი პირობებისადმი; პროდუქციის ხარისხის ამაღლებას.

კულტურები	დათესვისწინა დაზოგვა		ვეგეტატიური დაზოგვა		
	მუშა ხსნარი	ხსნარის ხარჯვის ნორმა	მუშა ხსნარი	ხსნარის ხარჯვის ნორმა	დაზოგვების ვადები
მარცვლოვანი კულტურები	100-200 მლ მუშაბით 10 ლ*	10 ლ (ზომი მრავალმარცვლოვანი კულტურებისთვის 15-20) 1 ლ მარცვალზე	100-150 მლ 100 ლ წყალზე	300 ლ 1 ჰა	პირველი მარცვლოვანი - 4-5 ფოთლის გაშლის ფაზაში. - დაყოფილება-აღება. - დათესვაში. წინაპირა - კოქრის გამოშვება. - 15-20 დღეში 1 დაზოგვის შემდეგ. სამარცვლო სიმინდი - 3-5 ფოთლის ფაზა. - დათესვაში-ყვავილობა.
ბოსტნეულის კულტურები და პარტოფილი	100-200 მლ 10 ლ წყალზე**	სპეციფიკურად, ან 20-30 ლ 1 ლ	100-150 მლ 100 ლ წყალზე	250-300 ლ 1 ჰა	პამა, ტურნაშო, სალათა, ხახვი, ბოლოში, თვის ბოლოში, მარცვ 2-3 დაზოგვაში. კიტრი, პომიდორი (ტომატოები) 3-4 დაზოგვაში. კომბოსტო, სტაფილო, მარტალი, ყაბაყი 4 დაზოგვაში***
ნაყოფ-ქანკრთვანი კულტურები და ყურძენი	100-200 მლ მუშაბით 10 ლ*	დარბაზის წინ ნარბაზებისა და ვაზის რემების ჩაღობა (1/3-ზე ჩაღობა) 24-27 საბით	100-120 მლ 100-120 ლ წყალზე	1000-1200 ლ 1 ჰა	მთრევა დარბაზის შემდეგ 2-3-ზე, 10-15 დღის ინტერვალში. ყურძენი 3-ზე (კოქრის გამოშვება, ყვავილობის შემდეგ, მარცვლების დაზოგვაში). ხახვი და ბუნებრივი - ადრე მარტალიზე - ყვავილობის შემდეგ - ნასპინის წარმოშობა - ნაყოფის დაზოგვაში. მარტალი - კოქრის გამოშვება - მზაზე ნასპინის მისამართით - ქანკრის მოკრეფის შემდეგ. მთრევის ორწლოვანი ბუჩქები 4-3-ზე ივნის-ივლისში 7-10 დღის ინტერვალში.
საბაღე და ყვავილოვანი-დეკორატიული კულტურები	100-200 მლ მუშაბით 10 ლ*	თესვის ჩაღობა 18-20 საბით, კალმების 10-48 საბით	100-150 მლ 100 ლ წყალზე	250-300 ლ 1 ჰა	2-3-ზე (კოქრის გამოშვება და ყვავილობა). მარცვლოვანი მცენარეები - ადრე მარტალიზე, ინტენსიური ზრდის, კოქრის გამოშვების პერიოდში, შემოდგომაში).

*დაზოგვებული თესვის შენახვის ვადა - არაუმეტეს ორი დღე-ღამე დათესვამდე.
 ** ჩაღობა 10-15 საბით დათესვამდე 1 დღე-ღამით ადრე.
 ***წერებისთვის პირველი დაზოგვა 2-3 დღეში ბრუნდში გადარბვის შემდეგ, შემდეგ 15-20 დღის ინტერვალში.
 დასათესი კულტურებისთვის პირველი დაზოგვა 3-4 ნამდვილი ფოთლის ფაზაში, შემდეგ კოქრის გამოშვების პერიოდში, ყვავილობის დასაწყისში, მსხმოიარობის (ნაყოფიანობის) დროს.

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის შავი ზღვის დაცვის კონვენციური სამმართველო შავ ზღვაზე, უკანონო თევზჭერის და ზღვის დაბინძურების კონტროლის მიმართულებით მუშაობს. სამმართველო ფოთისა და ბათუმის განყოფილებებზე იყოფა. ქალბატონი მზია მუშკუდიანი ბათუმის განყოფილების ლაბორატორიის სპეციალისტია, იგი სამმართველოსა და პირადად მისი მუშაობის სპეციფიკაზე გვესაუბრა.

ქალბატონო მზია, რა ფუნქცია-მოვალეობები აკისრიათ თანამშრომლებს შავი ზღვის დაცვის კონვენციურ სამმართველოში?

შავი ზღვის დაცვის კონვენციური სამმართველო დაბინძურებისა და ბუნებრივი რესურსების უკანონო სარგებლობის ფაქტების პრევენციისა და კონტროლის მიმართულებით მუშაობს. ვებმძღვანელობთ საერთაშორისო საზღვაო ორგანიზაციის კონვენციებით.

სამმართველოს 19 თანამშრომელი ჰყავს. ჩვენი ფუნქცია ნავსადგურის, ტერმინალის და საქართველოს ტერიტორიულ წყლებში შემოსული ყველა მცურავი საშუალების მიერ ზღვის დაბინძურებისგან დაცვა და კონტროლია. პორტში შემოსული ტვირთმზიდების ინსპექტირებისას გამოვლენილი გადაცდომის საფუძველზე, სპეციალისტები შესაბამისი კვლევების ჩატარებას უზრუნველყოფენ. აღსანიშნავია, რომ ნავთობით დაბინძურება საგრძნობლადაა შემცირებული.

როგორია უშუალოდ სინჯების აღების პროცედურა?

ანალიზების აღება ოპერატიულად ხდება. ინფორმაციის საფუძველზე ადგილზე გავდივართ, სადაც იწყება კვლევა დაბინძურების წარმოშობის შესახებ, შემდეგ ვიღებთ სინჯებს. მნიშვნელოვანია, რომ სინჯების აღების

პროცესს, დამბინძურებელი ობიექტის, გემი იქნება ეს თუ სანარმო - წარმომადგენელი ესწრება. დგება შესაბამისი დოკუმენტაცია და სინჯი იღებენ.

ვიღებთ სამ ერთნაირ სინჯს. ერთს ვუტოვებთ წარმომადგენელს - დამოუკიდებელი კვლევითვის. ორი სინჯი კი, მოგვაქვს ლაბორატორიაში. ერთზე ვაკეთებთ ანალიზს, ხოლო მეორე ინახება საჭიროების შემთხვევაში ანალიზის გადამოწმების შესაძლებლობისთვის.

რა თქმა უნდა, ლაბორატორიაში თითოეული სინჯი შესაბამისი შენახვის პირობების დაცვით ინახება.

სინჯების ანალიზი ოპერატიულად კეთდება. ჩვენთვის მნიშვნელოვანია თავიდან ავირიდოთ თითოეული გემის ნავსადგურში დგომა, რადგან პორტში ყოფნა მათთვის დამატებით ხარჯებთანაა დაკავშირებული. დაბინძურების აღმოჩენის შემთხვევაში, მცურავ საშუალებასა თუ ობიექტზე გრძელდება შემდგომი კვლევები გარემოსათვის მიყენებული ზიანის ოდენობის დაანგარიშების მიზნით.

ტექნიკურად რამდენად უზრუნველყოფილია ლაბორატორია?

ლაბორატორია ტექნიკურად ახლა განვსახლეთ. ძალიან კარგი აპარატურა მივიღეთ. გვაქვს ექსპრეს-ლაბორატორია, რომლის საშუალებითაც პირველადი ანალიზის აღება და კვლევა

დარღვევის ადგილზევე ხდება, ხოლო ფაქტის დადასტურების შემთხვევაში ლაბორატორიაში მიგვაქვს დეტალური შემოწმებისათვის. შეიძლება თამამად ვთქვათ, რომ ლაბორატორია ტექნიკურად უზრუნველყოფილია.

რა ტიპის დარღვევები ფიქსირდება და რამდენად აქტიურია მოსახლეობის ჩართულობა?

აღრე, როდესაც ბათუმი სამრეწველო ქალაქის ფუნქციასაც ასრულებდა, ნავთობგადამამუშავებელი ქარხანაც ფუნქციონირებდა და შესაბამისად, დაბინძურების შემთხვევებიც მეტი იყო. საბედნიეროდ დღეს, აღარ ხდება იმ დონის დაბინძურება ან დიდი ავარია, რომ მოსახლეობამ იგრძნოს და მათ ჯანმრთელობაზე აისახოს. მაგალითისთვის გეტყვი, შემოსულა შეტყობინება, რომ გემი გაურკვეველ ნივთიერებას ღვრის ზღვაში, თუმცა საბოლოოდ, ბალასტური წყლები აღმოჩენილა, ანუ ზღვის წყალი, რომელიც შესაბამისი მილით იღვრება ზღვაში.

დაბინძურების ძირითადი შემთხვევები უყურადღებობით, ტექნიკური გაუმართაობით, გემის სიძველით და მსგავსი ფაქტორებით არის გამოწვეული. თითოეულ გემის კაპიტანს აქვს საშუალება, არ დააბინძუროს ზღვა და შესაბამისად, არ დაარღვიოს კანონი.

როგორია კანონმდებლობა ზღვის დაბინძურების მიმართულებით და რამდენად პრევენციულია ჯარიმა?

ზღვის დაბინძურება 65 000 ლარიან ჯარიმას ითვალისწინებს, რასაც ემატება გარემოსათვის მიყენებული ზიანის თანხა. რა თქმა უნდა, ჯარიმა პრევენციულია, რადგან საგრძნობლად შემცირდა დაბინძურების ფაქტების რაოდენობა. თქვენს შესახებ მოგვიყვივით, რამდენი ხანია

რაც ამ საქმიანობას ეწევიან? სკოლის დამთავრების შემდეგ, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელობის პედაგოგიურ ინსტიტუტში ბიოლოგიის განხრით ჩავაბარე. პარალელურ რეჟიმში ჯერ თევზჭერის კომბინატში, ხოლო მეორე კურსიდან, ხარისხის ლაბორატორიაში ვმუშაობდი. შემდეგ სანეპიდსადგურის ქიმიურ ლაბორატორიაში გავაგრძელე მუშაობა.

1997 წელს, ინსტიტუტი დავამთავრე და მას შემდეგ გარემოს დაცვაში ვმუშაობ. ვფიქრობ, ეს არის ჩემი "ნავსაყუდელი". მიუხედავად იმისა რომ პროცედურულად ხშირად სულაც არ არის სასიამოვნო ჩემი საქმიანობა, ძალიან მიყვარს ყოველი დღე, რომელსაც აქ ვატარებ.

საქმეშიც, მეორე მხარის წარმომადგენლებთან, ისეთი ურთიერთობის დამყარება უნდა შეძლო, რომ დასკვნის შინაარსის მიუხედავად, მხარეს სასიამოვნოდ დამორდე. რა თქმა უნდა, ადამიანური ურთიერთობები მნიშვნელოვანია.

ცხოვრება წინ მიდის. გარემოს დაცვა პრიორიტეტული მიმართულება გახდა. მე მიხარია, რომ მოსახლეობის დამოკიდებულება შეიცვალა ამ მიმართულებით და ადამიანები ცდილობენ გაუფრთხილდნენ გარემოს და იზრუნონ მასზე.

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის საგამოფენო დარბაზში გარემოს ეროვნული სააგენტოს ჰიდრომეტეოროლოგიის დეპარტამენტის, სხვადასხვა სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების და უწყებების მეცნიერების და სპეციალისტების ავტორობით შექმნილი მონოგრაფიის და სახელმძღვანელოს „საქართველოში კლიმატის ცვლილების გავლენის შესახებ ახალი სამშენებლო კლიმატური ნორმების დადგენა“, „სეტყვისა და ელჭექური პროცესების დინამიკა და

სტატისტიკური განაწილება საქართველოში კლიმატის გლობალური ცვლილების ფონზე“ და „ტურისტულ-რეკრეაციული რესურსების შეფასება კლიმატის ცვლილების ფონზე“ პრეზენტაცია გაიმართა.

შეხვედრას, გარემოს ეროვნული სააგენტოს უფროსი ანდრო ასლანიშვილი, დარგის სპეციალისტები, მეცნიერები და პროფესორ-მასწავლებლები ესწრებოდნენ.

დისკუსიაში მონაწილეობა ჰიდრომეტეოროლოგიის და გეოფიზიკის სამეცნიერო-კვლევითი

ინსტიტუტების და ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მეცნიერებმა მიიღეს. გამომსვლელებმა მაღალი შეფასება მისცეს ნაშრომებს და ხაზი გაუსვეს მათ მნიშვნელოვან სამეცნიერო ღირებულებას და გამოყენებით მნიშვნელობას.

პირველ მონოგრაფიაში - „საქართველოში კლიმატის ცვლილების გავლენის შესახებ ახალი სამშენებლო კლიმატური ნორმების დადგენა“, განახლებულია საბჭოთა პერიოდში გამოცემული სამშენებლო კლიმატური ნორმები. მონოგრაფია მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანს ქვეყანაში მშენებლობების თანამედროვე სტანდარტებით განხორციელების სფეროში.

მონოგრაფია მომზადდა შოთა რუსთაველის სამეცნიერო ფონდის გრანტის ფარგლებში გარემოს ეროვნული სააგენტოს სპეციალისტების, ლიანა ქართველიშვილის და ლიკა მეგრელიძის ავტორობით.

მეორე-მონოგრაფიაში - „სეტყვისა და ელჭექური პროცესების დინამიკა და სტატისტიკური განაწილება საქართველოში კლიმატის გლობალური ცვლილების ფონზე“, სტატისტიკური ანალიზის გამოყენებით შესწავლილ იქნა სეტყვა-ელჭექური

პროცესების სივრცულ დროითი განაწილება კლიმატის თანამედროვე ცვლილებების ფონზე. მასში ჩართულია ნალექწარმოქმნელი პროცესების მათემატიკური მოდელები. მონოგრაფია განკუთვნილია მეტეოროლოგიისა და კლიმატოლოგიის სფეროში მომუშავე სპეციალისტების და სტუდენტებისთვის.

დამხმარე სახელმძღვანელო - „ტურისტულ-რეკრეაციული რესურსების შეფასება კლიმატის ცვლილების ფონზე“ მოიცავს ტურიზმის განვითარების ტენდენციებს საქართველოს პირობებში, მასში დამუშავებულია ტურისტულ-რეკრეაციული რესურსების შეფასების მეთოდოლოგია. სახელმძღვანელო ხელს შეუწყობს საქართველოში ტურიზმის სფეროში ახალგაზრდა კადრების მომზადებას.

სახელმძღვანელო შეიქმნა ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული პროექტის ფარგლებში.

გამომსვლელებმა მაღალი შეფასება მისცეს ნაშრომებს და ხაზი გაუსვეს მათ მნიშვნელოვან სამეცნიერო ღირებულებას და გამოყენებით მნიშვნელობას.

ნაშრომების ეგზემპლარები საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკას გადაეცა.